ЛЕНИН АМИДЫ, ХЭЗЭЭДЭШЬЕ МҮНХЭ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 95 (13809) | 1972 оной апрелиин 22, суббото | Сэн 2 мүнгэн

АРКСИЗМ-ЛЕНИ-
ЗМЫН ТУГ ДОРО,
ММУНИС ПАРТИИН
ЭЛБЭРЕЭР—ЛЕНИ-
Й ЗААҺАН ЗА-
АР КОММУНИЗ-
Н ИЛАЛТА ТЭЭШЭ
ГШАА ДАБШАЯ!

(... оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

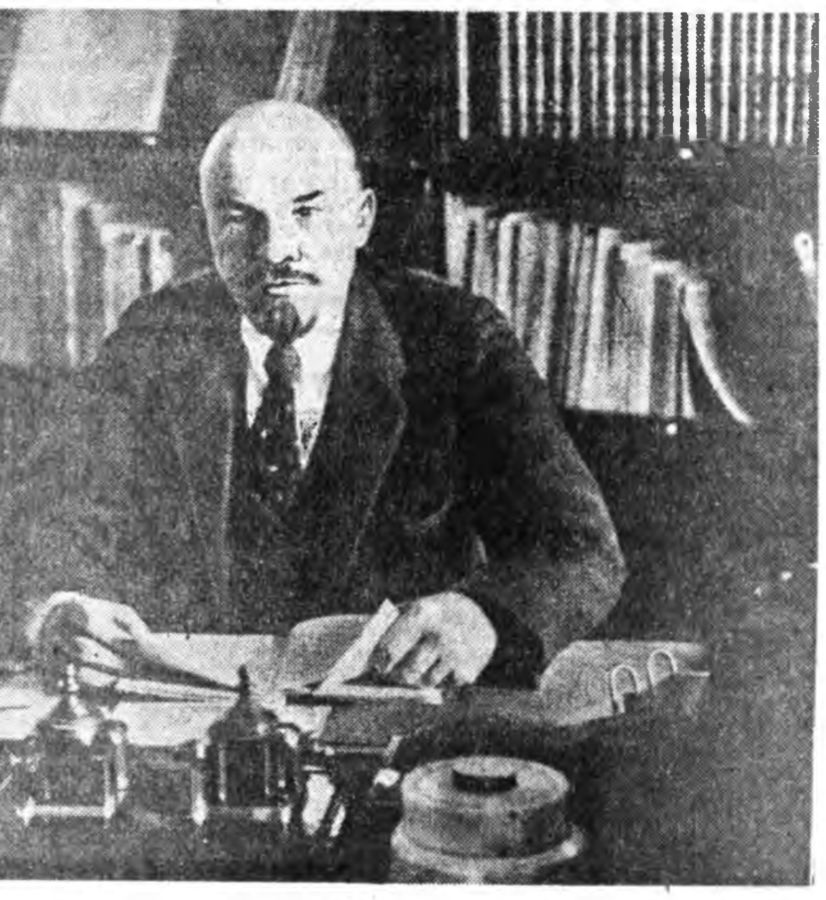

В. МАЯКОВСКИЙ

Хамха нэрьехэ
  хатуу нюдарга
    зангидамал
  миллион хургата
    гар гээшэл
      парти хадаа.
Нэгэн—юуншье бэшэ,
  нэгэн—ялигүй,
нэгэ хүн —
  хэршье
    һүрхэй һаа, —
табан һөөмэй
  юрын бревнө даахагүй,
табан дабхар гэр
  бүришье һаа.
Парти хадаа
  зэм зэмүүдээ
    хам нииилүүлһэн
  түмэн сая хүнүүд
    Гээшэл.
Бэе бэеэ
  партяар дэмжэлсэн,
барилгануудые
  бодхоохобди
    дээшэнь.
Парти хадаа
  хүдэлмэришэн ангиин
    нюрга һээрынь.
Парти хадаа
  манай хэрэгэй мүнхэ
    һүлдэнь.
Парти хадаа
  хэзээш намда урбаха-
    гүй
  үнэн зүрхэмнай.
Мүнөө заргалнабди,
  үглөө хаан түрые
    картаһаа
      хюһахамнай.
Ангиин ухаан,
  ангиин хэрэг,
    ангиин хүсэн,
      ангиин алдар —
        энэл даа парти
          гээшэмнай.
Парти ба Ленин —
  эхир хоёр лэ,—
хэниинь үлүү сэнтэйб
  түрэһэн түүхэдээ?
ЛЕНИН — ГЭХЭДЭЭ,
  ПАРТИ ГЭЖЭ
    ОЙЛГОНОБДИЛ.
ЛЕНИН—ГЭЖЭ
  ОЙЛГОНОБДИЛ
    ПАРТИ —
      ГЭХЭДЭЭ.

(«Владимир Ильич Ленин» гэжэ поэмэһээ).

...ИНИЗМЫН ИЛАГДАШАГҮЙ ТУГ ДОРО

А. У. МОДОГОЕВ, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь

...шада өөһэдынгөө хуби заяае хэзээшье шиидхээгүй ябаһан улад зондо өөрын гүрэнтэй болохо гээшэ юун бэ гэжэ Ленинһээ үлүүгээр хэншье мэдэдэггүй һэн.

Тэдэ жэлнүүдтэ хэдыхэн буряад большевигүүд-ленинецүүдэй дундашье Буряадай автономито эмхи зургаануудые байгуулха асуудалаар нэгэн адли һанамжа байгаагүй юм. Буряад арадта автономи олгохо шухала эрхэ нүхэсэл үшөө бүрилдөөгүй гэжэ тэдэнэй заримаиинь тоолодог байһан. Тиимэһээ элдэбээр худхаха, һэжэглэхэ, халажа ядаха ябадалдань Ленинэй заабари тон һонороор тодорхойлжо үгэһэн юм. Октябриин агууехэ социалис революциин ашаар шэнэ байдал тээшэ дабшаһан арад зоной зохёохы хүсэ шадалда агуу багша найдаһан, бүгэдэнһөө холо, сэсэ мэргэнээр хараһан байгаа.

СОЦИАЛИС РЕВОЛЮЦИИН илаһанай удаа бүхы үндэһэ яһатан болон арадуудые һайн дураарнь нэгэдүүлхэ, социализм байгуулжа байгаа арадуудые аха дүүгэй бүлэ болгон жагсааха гээшэ хүдэлмэришэн ангиин шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн. Мүн гээд В. И. Ленин большевик партиин национальна программа болон политика зохёохо үедөө, революциин үшөө урда тээхи жэлнүүдтэ бэшэһэн байдаг. Нацинуудай хуби заяагаа өөһэдөө тодорхойлхо эрхэеэ удаа дараалан бэелүүлжэл, бүхы арадуудай адли тэгшэ эрхэ эдлэхэ политика ябуулһанай ашаар лэ энээниие туйлажа болоно гэжэ зааһан байдаг. 1916 оной июль һарада бэшэһэн «Бэеэ даанхай байдалтай болохо хөөрэлдөөнэй дүнгүүд» гэһэн зохёол соогоо В. И. Ленин иигэжэ бэшээ һэн: «...Үни удаан дарлагдажа байһан нациин бэеэ хүндэтэйдэ тоолодог демократическа ехэ хурса мэдэрэлыень үсэгэлдэрэй дарлагшадай доромжолхогүйн тулада, бүхы юумэндэ адли тэгшэ эрхэ, тэрэ тоодо гүрэнэйшье байгуулалтада, «өөрынгөө» гүрэн түрэ байгуулха дүршэлдэньшье адли тэгшэ эрхэ олгоол һаань, буржуазин дарлалтаһаа мултаржа байгаа ажалша олониитэ зон хадаа ехэ, түрүү социалис нацинуудтай холбоотой болохо, нэгэдэхэ гэжэ бүхы хүсөөрөө эрмэлзэхэ бшуу» (Суглуулбари, 30 боти, 36 хуудаһан).

В. И. Ленинэй заабаряар Буряадай хоёр автономито область байгуулһан (нэгэниинь РСФСР-тэ, нүгөөдэнь тэрэ үедэ байһан «хоорондын» гүрэн—ДВР-тэ ородог байһан) ушарые тэрэ үедэ үсөөхэн байһан ажалша буряадууд, мүн лэ буряадай үсөөхэн интеллигенци ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа бэлэй. ДВР-эй автономито областиин национальна суглаанай сессиин В. И. Лениндэ эльгээһэн телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Арадуудай хуби заяагаа тодорхойлхо гэһэн нангин уряае хоохон хэлээрээ бэшэ, харин бодотоор бэелүүлһэн, дэлхэй дээрэхи ори ганса гүрэн болоошо Советскэ Россие танаар дамжуулан, национальна суглаан амаршалжа байна». «Бурят-Монголой автономито областиин Соведүүдэй 1 съездын делегадуудай телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «дэлхэйн пролетариадай ба дарлагданги арадуудай вождьдо Бурят-Монголой ажалшан арад зоной үмэнэһөө съезд халуун мэндые хүргэжэ байна», «Капиталай хара һабарһаа дарлагданги үндэһэтэниие сүлөөлжэ байгаа Россин пролетариадта» аймагай съезднүүдтэ хабаадагшадай телеграммануу соо баяр баясхалан хүргэһэн байгаа. («Ленин ба Буряад ороной хүгжэн дэбжэлтэ» гэһэн суглуулбари, Буряадай номой хэблэл, 1970 он). Хожомоо эдэ хоёр автономито областьнуудые нэгэдүүлжэ, Буряадай автономито Совет Социалис республика байгуулга хадаа буряад арадай ажабайдалдахи түүхэтэ эгээл ехэ үйлэ хэрэг болоһон, энэ ушар хадаа ехэ дэбжэлтэ, урма зориг бадаруулһан юм гээшэ. Москва, В. И. Ленинэй нэрэ дээрэ, Советскэ правительствада аргагүй олон амаршалга орожо эхилээ һэн.

Автономито республика байгуулха үедэнь Буряад орон эгээл гээгдэнги заха хизаарнуудай нэгэн байһан юм. Мүртэй промышленность, хүгжэнги хүдөө ажахышье гэжэ байгаагүй, улад зонойнь олонхинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй, партийна организацинь үсөөхэн гэшүүдтэй, ударидалгын зургаанда хүдэлүүлхэ хүнүүдые олохонь бэрхэтэй байһан. Тиигэбэшье, республикын бүри һаяхан бии болоод байхадань, «тухайлан бодогшодо орходоо гүн ехэ оюун бэлиг бадаруулжа шадахаар айхабтар ехэ шэнэ хүсэн арад түмэндэ бии байнал даа» (суглуулбари, боти 37, 205 хуудаһан), гэжэ Ленинэй хэлэһэн үгын бүри жэгтэй зүб, сэсэн байһые бодото байдал харуулба. Бүри энэ холын хизаарта Октябриин революци ажалшан арад түмэниие эдэбхитэй политическэ ажабайдалда бодхоожо шадаа бшуу. Арад зоной дундаһаа бэлигтэй эмхидхэгшэд, шадабаритай хүтэлбэрилэгшэд урган гараа, эдэнэй дундаһаа залуу республикын кадрнууд бүридэн бии болоһон байна.

АРАД ТҮМЭНЭЙ зохёон байгуулхы революционно туйлай ехэ хүсэндэ хэлбэришэгүйгөөр этигэжэ байһан В. И. Ленин 1922 ондо иигэжэ бэшээ һэн: «ямаршье хубилалтануудай болоо һаань, хоошон шанаргай түргэн дабшалтые хэншье үнэншэхэгүй, зүгөөр бодото түргэн дабшалтые түүхын хүгжэлтын ямаршье үе сагтай сасуулхада, хэрбээ энэ хүдэлөөе үнэхөөрөө революционно партиин ударидаа һаань, бидэнэр иимэ түргэн, дабшалтада үнэншэнэбди, юуншье болог, тиимэ түргэн дабшалта бидэ туйлажал һалахабди» (суглуулбари, боти 45, 247 хуудаһан). Ленинэй аласые хаража, сэсэ мэргэнээр хэлэһэн үгэ баримүһэн тудалдаа, манай республикын жэшээ энээниие илангаяа элеэр тодоруулжа байна. «Байгалай саада тээ бүри жэгтэй харанхы мунхаг даа»,—гэжэ Н. А. Некрасов Буряад орониие тодорхойлһон юм. Тиимэ байһан нютаг айхабтар түргэнөөр хубилжа эхилһэн түүхэтэй. Хоошон газар дайдада промышленна томо томо предприятинууд, электростанцинууд, шэнэ шэнэ һуурин газарнууд бодоһон байна. Тон олон янзын ашагта малтамалнуудай гайхамшаг баян хэбтэшэнүүд олдоһон, эдэниие ашаглаха предприятинууд баригдажа эхилээ һэн. Социалис үндэһөөр хубилгагдаһан хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэһэн байгаа. Түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалис культура үзэгдөөгүй түргэнөөр һалбаран хүгжэһэн юм. Эдэ бүгэдэн хадаа зүн дэгээн болоһо байһан үйлэ хэрэгүүд бэшэ ааб даа. Буряадай автономито республикын анхан байгуулагдахаһаа эхилээд, манай ороной арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэй сүм зохилдуулан, Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүд хүгжөөн дэбжээгдэдэг, урагшаа дабшуулагдадаг байһан юм. Тиигэхэ зуураа Советскэ правительство хэрэгтэй материальна хэрэгсэлнүүдээр Буряад орониие хангадаг байһан.

Ленинскэ национальна политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлһэнэй ашаар манай республикын экономико болон соёл культурые

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ШЭНЭ ТАСС-һОНИН

„ИНТЕРКОСМОС-6“: НИИДЭЛГЭ ДҮҮРЭЭ, ТУРШАЛГА ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Апрелиин 7-до табигдаһан «Интеркосмос-6» гэжэ хэмэл одоной Газарта эльгээһэн материалнуудые Московско гүрэнэй университедэй ядерна физикын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд шэнжэлэн болбосоруулжа эхилбэ.

Мянгаад миллиард электроновольт хүсэтэй замбуулинай дайдын эхин элшэ туяануудые, тэдэнэй элшэ хүсэнэй спектрые, химическэ бүридэлые, мүн, баһа замбуулинай дайдын һолирнуудые тус хэмэл одон шэнжэлхэ зорилготой.

Зургаан социалис ороной: Венгриин, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин эрдэмтэдэй коллектив «Интеркосмос-6» гэжэ хэмэл одоной программа зохёоһон байна.

Энэ шэнжэлэлгые хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Московско университедэй профессор Н. Л. Григоров замбуулинай дайдын элшэ туяануудые шэнжэлхэ өөрсэ шухаг туршалга тухай ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ.

— Хэрбээ тусхай фотоматериалнуудые — фотоэмульсионно түхеэрэлгэ хэрэглэбэл, замбуулинай дайдын элшэ туяануудые наринаар тодорхойлжо болоно.

«Интеркосмос-6» гэжэ хэмэл одоной ашаар. Газарта табтаһан материлнуудые шэнжэлхэдээ, замбуулинай дайдын элшэ туяануудай онсо шэнжэ тухай ехэ юумэ мэдэжэ абаха байнабди. 45 литр фотоэмульси багтааха эмульсионно блок хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой юм. Замбуулинай элшэ туяа Газарта хүргэхэ энэ түхеэрэлгэ орёо нарин байгуулалтатай. Тэрэ Советскэ Союзда бүтээгдэжэ, замбуулинай туршалгада түрүүшынхеэ хэрэглэгдээ.

«Интеркосмос-6» гэжэ хэмэл одые дэгдээхынгээ урда тээ түхеэрэлгэнүүдыень ехэ саг соо нарин нягтаар шалгаа һэмди. Зургаан ороной мэргэжэлтэд эдэ прибор болон түхеэрэлгэнүүдые зохёон бүтээлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Туршалгын программа зүбшэн хэлсэгдэһэн, техническэ проект баталагдаһан байха юм. СССР-эй Наукануудай академиин замбуулинай дайда шэнжэлхэ институт, Московско университедэй ядерна физикын эрдэм-шэнжэлэлгын институт болон бусад коллективүүд научна аппаратура бүтээгээ.

«Интеркосмос-6» гэжэ хэмэл одоной Газарта бусажа ерэһэнэй һүүлээр фотоэмульсиие шэнжэлхэ гээшэ туршалгын шухала шата болоно.

Программын энэ хубиие дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр эмульсионно материал туршалгада хабаадаһан бүхы оронуудай шэнжэлэлгын коллективүүдтэ хубаагдажа үгтэхэ. Туршалгын удаадахи шатада СССР-тэ зохёогдоһон методико хэрэглэгдэхэ юм.

Социалис оронуудай эрдэмтэдэй харилсан ажаллалга эрдэм ухаанай гол шухала асуудал наринаар шэнжэлхэ арга олгобо.

Эзэрхэг түримхэйшүүлдэ хараал шэнгэг!

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). «Бидэ шамтай хамтабди, баатарлиг Вьетнам!», «Эзэрхэг түримхэйшүүлдэ хараал шэнгэг!», «Индохитадай арадуудта — эрхэ сүлөө, амгалан тайбан байдал!» гэһэн уряа лозунгнууд доро митинг хэхэдээ, Адмиралтейскэ заводой хүдэлмэришэд американ сэрэгүүдэй шэнэ гэмтэ ябуулгануудые буруушаана.

— Эзэрхэг түримхэйшүүлэй зэрлиг бүдүүлиг, хэрзэгты дошхон ябуулгануудта дураа гутажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлхэ үгэшье олдоногүй, — гээд С. Петров мэдүүлээ.

Эрэлхэг зоригто вьетнам арадта туһаламжа үзүүлгэ интернациональна уялгамнай болоно гэжэ совет хүнүүд тоолоно гэжэ токарь В. Тарабрин болон бусад тэмдэглэбэ.

Вьетнамда болоһо байһан дайнда эсэргүүсэлтын митингнүүд Володарскиин нэрэмжэтэ оёдолой нэгэдэлдэ, Киришскэ ГРЭС-тэ болоһон байна

КРАСНОДАР. (ТАСС). ДРВ-гэй газар нютагуудые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгые Краснодарай камвольно-сэмбын комбинат дураа гутан буруушааба.

— Американ империалистнуудай гаргуу муухай аашые совет хүн бүхэн шоо үзэнэ, шобто харана, — гэжэ мастерай туһалагша Э. Пономаренко митинг дээрэ хэлээ. — ДРВ-гэй амгалан тайбан хото городуудта, һуурин тосхонуудта добтолгоёо болюулха, сэрэгүүдээ Индохитадһаа дары гаргаха эрилтэ табинабди.

Аппаратчица В. Привалова, парткомой секретариин орлогшо О. Чумакова болон бусад Вьетнамай тэмсэжэ байгаа патриодуудтай һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлбэд.

ҺАЙНААР ТҮГЭСХЭБЭ

Дээдэ-Тайлсын совхоз 1 кварталай түсэб, даабари амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Ажахын үхэршэд, һаалишад мяха тушааха түсэбөө 167 процент, һү—119 процент дүүргэбэ. Малшад түсэбһөө гадуур 314 центнер мяха, 274 центнер һү Эхэ орондоо үгэбэ.

Һаалишан, үхэршэн бүхэнэй ажалдаа һайнаар хандаһанай ашаар иимэ ехэ амжалта туйлагдаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Һаалишад Валентина Борисова, Аграфена Аюшеева, Клавдия Авдеева болон бусад гурба һара соо үнеэн бүриһөө 700—800 килограмм һү һааһан байна. Тугалшад Г. Башкирова, М. Хайрутдинова, А. Хайдукова гэгшэд хаража байһан тугал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 700—900 граммаар нэмээжэ шадаа. Гүрэндэ тарган мяха элбэгээр тушаалгада үхэршэд нүхэд Стрежнев, Демидов гэгшэдэй оруулһан хубитань ехэ.

Ажахын 1-дэхи отделениин һүнэй фермын һаалишад энэ хугасаада үнеэн бүриһөө 661 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулха болобол 184 килограммаар ехэ. Тус коллектив зуун үнеэн бүриһөө 95 тугал абажа, һайнаар түлжүүлжэ байна.

Эндэхи малшад саашадаа бүри ехэ амжалта туйлажа, СССР ороной тогтоһоор 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахаар зэһэнхэй.

Д. ДОРЖИЕВ.
Хориин аймаг.

...ТАЙГААР

К. БАДМАЕВ.

Республикын колхоз, совхозуудта энэ габшагай хүдэлмэриин хоёр һарын соносхогдоһоор хорёод хоног үнгэршэбэ.

Энэ туршада манай Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудта 18771 тонно наг шэбхэ, 609 тонно минеральна үтэгжүүлгэ хээрэ гаргагдаһан байна. Ажахы бүхэнэй луговодууд өөһэдынгөө ажал хэжэ эхилэнхэй. Мүнөө үедэ 300 гектар сабшалан уһалагдаад байна. Сабшалан, тараалан һайжаруулха хүдэлмэри «Знамя Ленина», «Искра», «Путь Ленина» колхозуудта, Суулгын совхоздо илангаяа һайнаар ябана. Харин «Забайкалец» совхозой ажалшад һанаһанда хүрэмөөр хүдэлөөгүй байһаар.

Үбһэ ногооной, ороохо тарянай тогтууритай ургаса хуряажа абаха гэбэл, газар тараалангаа һайжаруулха хүдэлмэриие ажахын хүтэлбэрилэгшэд эмхи гуримтайгаар ябуулха зэргэтэй. Ажахы бүхэндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо, тэрэниие хорёолоод миин үнгэршэхэгүй, бэлшээри дээрэ культур-техническэ хүдэлмэри зүбөөр хэгдэхэ зэргэтэй.

Ф. РАДИОНОВА.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ШАРМАЙН ОРОЛДОНО

Захааминай аймагай колхоз, совхозууд СССР-эй бии болоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулан, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан юм.

Апрелиин 1-нэй байдалаар Санагын совхоз гүрэндэ мяха худалдаха квартальна түсэбөө 124 процент, һү — 141 процент дүүргэһэн байна.

Мүн Ленинэй, XXII партсъездын, «Победа» колхозууд, Далахайн, Баян голой совхозууд квартальна түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргээ.

Аймаг бүхыдөө мяха худалдалгаар квартальна түсэбөө 118, һү худалдалгаар 125 процентээр дүүргэнхэй.

Мүнөө колхоз, совхозуудай ажалша бэрхэшүүл хоёрдохи кварталайнгаа түсэбые үлүүлэн, болзорһоонь урид дүүргэхын тула шармайн оролдожо байнад.

Д. ЛЫГДЕНОВА.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ГҮРЭНДЭ МЯХА, ҺҮ, ҮНДЭГЭ ТУШААХА ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1972 оной апрелиин 16-най мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд:	мяхан:	һүн:	үндэгэн:
Баргажанай	88	55	310
Баунтын	125	51	—
Бэшүүрэй	75	51	81
Зэдын	82	47	76
Яруунын	71	55	81
Загарайн	67	50	133
Захааминай	94	65	—
Кабанскын	53	47	94
Хэжэнгын	46	100	52
Хурамхаанай	64	57	281
Хяагтын	81	52	82
Мухар-Шэбэрэй	64	51	58
Ахын	33	49	—
Прибайкалиин	78	50	100
Хойто-Байгалай	200	127	—
Сэлэнгын	69	52	10 дахин
Түнхэнэй	96	65	50
Улаан-Үдын	79	59	82
Хориин	65	51	93
Республика бүхыдөө	72	53	75

Буряадай литература, искусствын һайндэр Түнхэндэ эхилбэ

Үсэгэлдэр Буряадай литература, искусствын һайндэр Түнхэнэй аймагта эхилжэ, тэндэхи ажалшад уран зохёолшод, уран зураашад, артистнуудтай уулзаба.

Уран зохёолшод А. Бальбуров, И. Калашников, Д. Улзытуев, Ч. Цыдендамбаев, Г. Чимитов, уран зурааша Н. Далбанов гэгшэд Түнхэнэй аймагай ажахынуудаар ябажа, хүн зондо зохёолнуудаа уншаха, түсэбүүд тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ юм. Мүн Улаан-Үдын театрнуудай бригаданууд, филармониин түлөөлэгшэд зүжэг, концертнүүдые табиха юм.

ЛЕНИНИЗМЫН ИЛАГДАШАГҮЙ ТУГ ДОРО

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэ туйлагдаhан байна. Аха дүү бүхы республиканууд, оронои бүхы нацинууд болон арадуудай экономическа, социально-политическэ болон культурна хүгжэлтые адли болгохо ба дэбжээхэ гээшэ ленинскэ национальна политикын гол шухалань мүн болоно.

ЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ эди шэди гэжэ бандаггүй. Тиигээшье паа, эди шэди гээшын бии юм паань, Буряад орондо тон богонихон болзор соо мүнөөнэй үе сагай промышленность, оньhожоруулагдаhан хүдөө ажахы бии болоhо хүгжэhэн, түхэл маңгаараа национальна, удхаараа социалис культурын үзэгдөөгүйгөөр хүгжэн палоарпан ушар юу харуулнаб гэхэдэ, ниитын социалис байгуулалтын хизааргүй ехэ арга боломжонуудые нэн түрүүн гэршэлжэ байна бшуу. «СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо хэлэгдэhэнэй ёhoop, «оронойнгоо бүхы хүсэ шадал болон арга нөөсэнүүдые хамтадхан нэгэдүүлhэнэйнгээл ашаар совет хүнүүд түүхэтэ тон богонихон болзор соо хаанта засаг ба капитализмаа уг залгамжалан үлэhэн экономическа болон соёлой гээгдэлые усадхаhан, ороноо индустрижүүлhэн, хүдөө ажахыгаа социалис ёhoop шэнэдхэн хубилгаhан, бодото соёлой хубисхал бэелүүлhэн, социализм байгуулhан ба ССР Союзые үндэр ехэ хүгжэлтэтэй хүсэн түгэлдэр гүрэн болгоhон, коммунис общество далайсатайгаар байгуулжа opohон юм».

Бүхы совет хүнүүдтэл адли Буряад ороной ажалшад мүнөө ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо бэлдэжэ байхадаа, гаталан гараhан замаа урма зоригтойгоор эрьен харана.

Энэ ехэ ойе угтахадаа манай республикын экономико болон культураа хүгжөөхэ талаар туйлаhан гол шухала үрэ дүнгүүдые республикын байгуулагдаха үе сагайхитай сасуулха болоо hаа, бүри гайхалтай байха юм ааб даа. Теэд тэрэ үедэ бидэнэр хооhон газар дээрэ байдал түхеэржэ эхилhэн зон гээшэ аабзабди даа. Тэрэ үеынхитэй мүнөө үеынгөө туйлалтануудые сасуулха гээшэмнай балайшье зүбтэй бэшэл байха ха. Мүнөө үеынгөө туйлалтануудай too баримтануудые, жэшээнь, 1950 оной хэмжээнтэй сасуулбал зүйтэй, үндэhэтэйшье байха ха. Юундэб гэхэдэ, энэ үедэ олон hалбаритай, түгэс хүгжэнги промышленностьтай, социалис ёhoop үндэhөөрнь хубилгагдаhан хүдөө ажахын үйлэдбэритэй болоhон, соёл культурын байгуулалтын бүхы hалбаринуудта ехэ амжалтануудые туйлаhан байгаабди. Һүүлэй хорин жэл соо манай республикада ямар хубилалтанууд болоо гээшэб?

Промышленностиин хүгжэhэн зарим дүнгүүд, тоонуудые дурдая.

1950 ондо республикын промышленность 170 миллион түхэригэй (сасуулагдамал сэнгээр) продукци үгэhэн байгаа. 1970 ондо —1 миллиард 21 миллион түхэригэй продукци үгөө. Энэ тоо 6 дахин ургаа гээд харанабди. Һүүлэй арбан жэл соо продукци бүтээн гаргалга 2,5 дахин ургаа.

Һүүлэй 20 жэл соо республика дотор нютагай ашагта малтамалай нөөсэнүүдэй бааза дээрэ хүдэлдэг промышленностиин hалбаринууд үргэнөөр хүгжөө бэшэ, харин техническэ дэбжэлтэ урагшань дабшуулха, арадай ажахын бусад hалбаринуудые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ hалбаринууд илангаяа ехээр хүгжөөгдөө гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. Энээндэнь иимэ жэшээнүүдые дурдая. Промышленна продукци бүтээн гаргалгын хэмжээнэй 6 дахин ехэ болоод байхадань, ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин продукци 2,5 дахин ехэ болоо, тиигэхэдэнь машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын предприятинуудай продукци 19 дахин ехэ болоо, түлишын промышленностиин —2,3 дахин ехэ болоходонь, энергетическэ предприятинуудай—10 дахин ехэ болоо, эдеэ хоолой промышленностиин —2,2 дахин, хүнгэн промышленностиин — 15 дахин ехэ болоhон байна.

ҺҮҮЛЭЙ ЖЭЛНҮҮДТЭ республикын промышленность тоогой талаар ехээр урагшаа дабшахаhаа гадна, мүн шанарай талаар ехэ хубилалтанууд болоhон байна. Хуушанай предприятинуудые шэнэлэн үргэдхэhэнэй, шэнэнүүдые бариhанай ашаар промышленна үйлэдбэриин бүридэл үндэhөөрөө хубилгагдаhан, промышленна эд хэрэгсэлнүүд олон янзын болгогдоhон; машина бүтээлгын предприятинууд ехэ hуури эзэлдэг болоhон байна. Манай предприятинуудай продукци ороноймнай бүхы область болон хизаарнуудта, хилын саанахи олон гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Юhэдэхи табан жэлэй түсэбэй ёhoop, 1970 оной хэмжээнтэй сасуулхада, 1975 оной эсэстэ республикын промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1,5 дахинhаа ехээр ургаха хараатай. Иигэжэ Буряад ороноймнай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ ехэ алхам хэгдэхэ байна. Наймадахи табан жэлэй эхиндэ республикын промышленностиин үгэhэн продукциин хэмжээнтэй сасуулхада, юhэдэхи табан жэлэй эсэстэ энэ хэмжээн 3,5 дахинhаа ехээр ургаха юм.

Табан жэлэй түсэбтэ даалгабаринуудай дүүргэгдэжэ боломоор, hайса хаража, үндэhэлэгдэжэ үзэhыень шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ промышленность хүгжөөлгын дүнгүүд эли тодоор харуулжа байна. Республикын промышленность 1971 ондо продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаанда эльгээхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. 1970 онойхитой сасуулбал, промышленна продукци бүтээн гаргалга 13 процентээр ургаа, тиигэхэ зуураа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар промышленна продукциин ургалта 83 процентээр туйлагдаа. Промышленна продукци үйлэдбэрилгөөр байгша оной нэгэдэхи кварталай даалгабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Шэнэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй ойн баярые угтахын түлөө промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд тэмсэжэ байна. Иигэжэ социалис уялганууд соонь бэшэгдэнхэй. Нэрэтэй түрэтэйгөөр эдээнэй дүүргэгдэхэ байhанда hэжэглэхээр бэшэ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН үйлэдбэриин үндэhэ hуури болохо ороohо таряа ургуулха гээшэ хүдөө ажахыдахи гол шухала үрэ дүнгүүдэй нэгэн мүн болоно. Республикын колхозууд болон совхозуудта hүүлэй арбан жэл соо ороohо таряа абалга 289-hөө 540 мянган тонно хүрэтэрөө ехэ болоо. Манай хүдөө ажахын урагшаа ехэ алхам хэhые эдэ тоонууд гэршэлжэ байна. Мал ажалай продуктнуудые абалга, гүрэндэ худалдалга мүн лэ элитээр ехэ болоо. Жэшээнь, hүүлэй арбан жэл соо мяхан 59-hөө 82 мянган тонноор ехэ болоо, hүн—163-haa 218 мянган тонно, үндэгэн — 101-hээ—192 миллион болоо, ноohон—4.015-haa — 5.198 тонноор ехэ болоо. Энээнтэй адляар эдэ зүйлнүүдые гүрэндэ ехээр оруулдаг, городой ажалшадта ехээр худалдадаг болоhон байна. Юhэдэхи табан жэлэй туршада хүдөө ажахы үшөө хурдан дабшасатайгаар хүгжөөгдэжэ байна. Ороohо таряа абалгые 700 —750 мянган тонно болгохо гээшэ гол шухала зорилго мүн болоно. Энээнэй ашаар мал ажалай продуктнуудые нилээд ехээр абаха арга боломжо бии болохо байна. Табан жэлэй туршада мяхан — 36,5 процентээр, hүн — 24,1, үндэгэн — 37,5, ноohон — 33,7 процентээр ехээр абтахаар хараалагдана.

Мал ажалhaa абтадаг продуктнуудые ехэдхэхэ табан жэлэй түсэбтэ даалгабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада адуу малдаа үбhэ тэжээл, илангаяа белок ехэтэй тэжээл ехээр ургуулжа бэлэдхэхэ гээшэ шиидхэхы удха шанартай юм. Энээнийе хараадаа абажа, республикын колхозууд болон совхозууд энээнэй урда тээ тарижа байhан ургамалнуудаа дахин хаража үзэхэдөө, ороohо таряа, ороohото-бобово болон тэжээлэй ургамалнуудай тарилга үргэдхэхэ арга боломжонуудаа хаража үзэнэ. Майн эсэс багаар, июнь hapa соо түлнүүд болон hаамхай үнеэдые ногоон тэжээлээр хангаха зорилгоор бүхы ажахынууд ехэ талмай дээрэ тарилга хэхээр хараална. Тиигэхын тулада малай гүүртэнүүд болон фермэнүүдэй хажуугаархи газар, мүн ондоо ургамалнуудые таридаг паар хэрэглэгдэхэ болоно. Мүнөө үедэ колхозууд болон совхозуудта сабшалан hайжаруулха, hайжаруулагдамал бэлшээри хорёолхо, эдээнэй үрэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа байна.

ОРОНОЙ ЗҮҮН районуудай байгаалиин баялигуудые, экономическа арга боломжонуудые хурдан түргэнөөр ашаглаха зорилго партиин XXIV съездын Директивэнүүд соо табигданхай. Эдэ районуудай тоодо Буряадай АССР ороно.

Манай республикын эрхэ байдалда эдэ зорилгонуудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байhые иимэ тоо баримтанууд гэршэлнэ: үнгэрhэн наймадахи табан жэлэй үедэ республикын арадай ажахыдахи капитальна барилгада мүнгэ hомололго урда тээхи табан жэлтэй сасуулхада 1,5 дахин, 573-haa 959 миллион түхэриг болоо hэн. Юhэдэхи табан жэлэй туршада арадай ажахыдахи капитальна hомололго нэгэ миллиард 640 миллион түхэриг болотороо ехэ болохо — энэ тоонь энээнэй урда тээхи хоёр табан жэлнүүдэй хоюуланайнь капитальна hомололгын мүнгэнэй тухай болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын байгаалиин ашагта малтамалнуудые, хэбтэшэ баялигуудые шэнжэлэн элирүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Эдэ жэлнүүдэй туршада минеральна нөөсэнүүдэй хэдэ хэдэн томо уурхайнууд шэнжэлэгдэжэ, тэдэнэй хэбтэшэ тоологдожо баталагдаhан байна. Арадай ажахыда ехэ удха шанартай хризотил-асбестын Молодежнын уурхай, туулга-сайрай Озёрно уурхай, Ошурковай апатидай, кварцова элhэнэй Черемшанска уурхайнууд болон бусад эдэнэй тоодо ороно. Эдэ уурхайнуудай бааза дээрэ энэшье, удаадахишье табан жэлнүүдэй туршада промышленна томо томо комбинадуудай барилга хэгдэхэ юм. Эдээнэй зариманайнь проектнүүд түргэнөөр табигдажа эхилэнхэй. Энэ ушар хадаа республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань улам хүгжөөхэ үргэн ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ.

ЮҺЭДЭХИ ТАБАН жэлэй туршада баригдахаар 40 гаран томо капитальна барилганууд республикын арадай ажахын түсэбтэ оруулагданхай. Тэдэнэй тоодо жэл соогоо 290 мянган тонно целлюлозо, 280 мянган тонно картон гаргаха шадалтай Сэлэнгын ЦКК; 400 мянган киловатт электрын гэрэл хүсэ гаргаха шадалтай Гусиноозёрско ГРЭС; жэл соогоо 3 миллион тонно шулуу нүүрhэ үгэхэ Холбоолжоной шулуун нүүрhэнэй уурхай; 20 миллион түхэригэй продукци гаргаха хүдөө ажахын машинын завод; жэлдээ 60 мянган тонно продукци үгэхэ шадалтай түмэр хүүргын конструкцинуудые үйлэдбэрилхэ заводой нэгэдэхи ээлжээн; Хяагтын шанаржуулгын фабрика; жэлдээ 50 миллион хирпнисэ гаргаха хүсэтэй Грязнухын хирпиисын завод; 40 мянган кубометр хабсаргагдамал конструкцинуудые, 60 мянган кубометр перлитбетон ханануудые гаргаха хүсэтэй түмэрбетон хэрэгсэлнүүдэй, перлитбетон хананuудые гаргадаг завод: жэлдээ 8,5 миллион хэhэг трикотажна гадар хубсаhа гаргадаг трикотажна фабрика; жэлдээ 3,6 миллион паар арhан гутал гаргадаг гуталай фабрика болон бусад барилганууд эдэнэй тоодо оролсоно.

Мяха, hү, үндэгэ промышленна аргаар гаргадаг томо томо комплекснуудые бариха барилганууд арадай ажахын түсэбтэ мүн лэ хараалагданхай. Жэшээнь, Кабанскын аймагта нэгэ миллион 500 мянган нугаhа үсхэбэрилхэ шадалтай нугаhанай шэнэ фабрика баригдажа эхилэнхэй. Хойто жэлэй эхеэр энэ фабрикын түрүүшын ээлжээн ашаглалгада оруулагдаха, тиигэжэ бүри ерэхэ жэлдэ 5-6 мянган центнер нугаhанай мяха нэмэжэ абаха аргатай болоно.

Жэл бүри 2 миллион толгой шубуу үдхэхэ аргатай бройлернуудай томо гэгшын фабрикын барилга Загарайн аймагта эхилхэ юм. 1975 ондо энэ фабрика продукци үгэжэ эхилхэ ёhотой. Гахайн мяха үйлэдбэрилхэ комплекс Прибайкалиин аймагта баригдаха болонхой. Эндэ жэл бүри 24 мянган гахай шахагдаха аргатай байха.

Үхэрэй, гахайн мяха, галуунай мяха, тэрэшэлэн hү абаха, овощ ургуулха томо томо комплекснууд бэшэ аймагуудта баригдажа эхилэнхэй, саашадаашье баригдаха юм. Гансахан Сотниковско шубуунай фабрикые шэнэлэн үргэдхэхэдэ, жэл соогоо 100 миллион хүрэтэр үндэгэ абаха арга боломжо бии болохо юм.

ШЭНЭ ТАБАН жэлэй капитальна барилгын программада гэр байрын болон культурна ажаhуудалай барилга ехэ hуури эзэлхэ хараатай. Табан жэлэй турша соо 1 миллион 685 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, олон hургуулиин, хүүгэдэй эмхи зургаануудай байшангууд, дээдэ hургуулинууд болон техникумүүдэй hуралсалай газарнууд болоод хамтын байрануудай байшангууд, шэнэ столовонууд, кафенүүд болон ресторануудай, магазинууд, гостиницануудай байшангууд баригдажа ашаглалгада оруулагдаха ёhотой.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ, мүнөөшье капитальна барилгын ябаса түсэбтэ даалгабаринуудhаа хожомдожо ябана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ гээгдэлээ усадхаха гээшэ барилгашадай нэрэ хүндын хэрэг мүн. Тиигэхын тулада эдэнэр нэн түрүүн үйлэдбэриингөө бааза тон богонихон болзор соо бэхижүүлхэ, техникээ аша үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, тэрэшэлэн барилгын газарнуудтахи хүдэлмэрииe hайнаар эмхидхэхэ ёhотой.

Капитальна барилгын программые тогтоогдоhон болзор соонь дүүргэhэнэй ашаар экономико болон соёл культураяа саашадань дэбжээхэ, арад зоной байдал улам hайжаруулха шухала арга нүхэсэл бии болгогдохо байна бшуу.

Республикын экономикын гол шухала hалбаринуудай хэлбэришэгүйгөөр, хурдабшалhан алхамаар урган хүгжэжэ байhан зарим тоо баримтанууд иимэ байнал даа.

Зүүн-Сибириин экономическа томо райондо манай республика газарайнгаа талаар оройдоо 8,5 процентыень эзэлдэг. Арад зоной тоогой талаар 10,9 процентнь болодог. Тиин гэхэдэ, промышленна болон хүдөө ажахын продукцинуудай шухала шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилгөөр, тэрэшэлэн минеральна хэбтэшэ баялигаар республикымнай эзэлдэг hуури яhалашье ехэ байна. Жэшээ болгон хэдэн тоонуудые дурдая. 100 киловаттhaa ехэ хүсэтэй электродвигательнүүдые, угаагдаhан ноohон болон ноohон бүд имагтал манай республикада үйлэдбэрилэгдэдэг, Зүүн-Сибирьтэ үйлэдбэрилэгдэдэг автомобиль дээрэ хэгдэдэг крануудай 67,9 процентнь, приборнууд болон автоматизациин бүхы хэрэгсэлнүүдэй 64,9 процентнь, хубсаhа угаадаг машинын 57 процентнь, баригдадаг бүхы загаhанай 35 процентнь, гаргагдадаг консервэнүүдэй 28 процентнь, мяханай 16 процентнь, бүхы колбасна зүйлнүүдэй 14 процентнь, кондитерскa зүйлнүүдэй 13 процентнь манай республикада гаргагдадаг байна. Зүүн-Сибирьтэ байhан бүхы түрэлэй малай: хонидой 19 процентнь, эбэртэ бодо малай—14, гахайн—12 процентнь манай республикада байна. Минеральна хэбтэшэ баялигай хуби тухай хэлэхэ болоо hаа, эдээнийе арадай ажахын эрьесэдэ оруулhанай хэмжээгээр манай республикын эзэлдэг hуури Зүүн-Сибириин экономическа райондо улам улам ехэ боложо байха юм.

СОВЕТ ЗАСАГАЙ оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ манай республикада соёл гэгээрэлэй гайхамшаг түргэнөөр хүгжэhэниинь бүгэдэндэ эли бээзэ. Үшөө 1926 ондо бүхэсоюзна бүридхэлэй тоогой ёhoop, манай республикын арад зоной 62 процентнь гэхэ гү, али олонхи зониинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байhан юм. Мүнөө энэ табан жэлэй туршада бүгэдэ ниитын уялгата дунда hуралсалда орожо байнабди.

Республика дотор ниитын эрдэмэй 211 hургуули мүнөө хүдэлнэ, эдээндэ 184 мянган hурагшад hурана. Арбан жэлэй урда тээ дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудай тоо 12,4 мянган студентнэртэй 18 hургуули байhан юм. Мүнөө 41,7 мянган студентнэртэй 27 дээдэ hургуулинууд болон техникумүүдтэй болоод байнабди.

Манай республика дотор жэл бүри 10 мянган хүбүүд. басагад дунда hургуули дүүргэнэ, тиихэдээ 8 мянга шахуу мэргэжэлтэй хүнүүд дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудые дүүргэжэ гарана.

Республикын арадай ажахынуудта хүдэлдэг дээдэ болон тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдэй тоо hүүлэй арбан жэл соо 26,2 — 52,1 мянган хүн болотороо олошороо.

Манай республикада хүдэлжэ байhан эрдэм шэнжэлэлгын комплексно институдай бааза дээрэ 5 жэлэй урда тээ СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадай филиал байгуулагдаа hэн. Естественнэ, ниитын эрдэм шэнжэлгын хоёр институт, геологиин болон экономикын эрдэм шэнжэлгын хоёр таhагууд энэ филиалда ороно. Филиалай лабораторинууд мүнөө үеын шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Энэ филиалда эрдэмэй 10 доктор, 90 шахуу кандидат хүдэлнэ. Республика дотор хамтадаа (филиалда болон дээдэ hургуулинуудта) 24 профессор — эрдэмэй докторнууд, 450 доцент, тэдэнэй олонхинь эрдэмэй кандидадууд хүдэлжэ байна. Филиалай болон институдуудай харьяата эмхи зургаануудта олон темэнүүдээр шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэжэ байнхай.

Сасуулбари болгон нэгэ баримта дурдая. Эрдэм ухаанай түрүүшын гуламта бологшо эрдэм шэнжэлгын гүрэнэй культурын институт республикадамнай гушаад оной үеэр байгуулагдаhан юм. Энэ институдта республикын эрдэмтэд бии боложо эхилээ hэн.

Республикын зохёохы ажалтан — уран зохёолшод, уран зураашад, композиторнууд, театрнууд болон филармониин коллективүүд, тэрэшэлэн уран hайханай самодеятельностьдэ хабаадагшад — олон мянган хүн СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэлдэжэ байна. Клубууд, соёлой ордонууд, библиотекэнүүд, хүгжэмэй болон уран hайханай hургуулинууд, сэсэрлигэй болон амаралтын газарнууд республика доторнай жэлhээ жэлдэ олошоржо байна. Гансахан наймадахи табан жэлэй туршада хүдөө нютагуудта 40 гаран клубай эмхи зургаанууд баригдаhан байна. Колхозууд болон совхозуудай гансахан түб hууринуудта бэшэ, харин олон отделениинүүдтэ клубууд бии болонхой. Бэшүүртэ, Нарhатада, Хурамхаанда, Хяагтада типовой проектээр аймагуудай культурын байшангууд энэ табан жэлдэ баригдахаар хараалагдана. Улаан-Үдэ городто Буряадай драмын театрай шэнэ байшан, культурын институдай театрай байшан, түүхын, хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн, соёл культурын училищиин шэнэ байшангууд ашаглалгада оруулагдаха юм.

СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ соносхогдоhон соёлой добтолгын жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудта, ехэнхидээ колхозууд болон совхозуудай мүнгөөр, 115 клубай эмхи зургаанууд, олониитын библиотекэнүүдэй шэнэ байшангууд, спортын талмайнууд болон стадионууд, хүүгэдэй комбинадууд, малшадай, олон үхибүүдтэй айлнуудай үхибүүдые hургаха, хүмүүжүүлхын тулада hургуулинуудай дэргэдэ интернадуудай байшангууд баригдахаар хараалагдана.

Буряад ороной ажалшадай экономико болон соёл культураяа хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлаhан бүхы амжалтануудые нэн түрүүн ленинскэ национальна политикын илан мандаhанай, ленинскэ Коммунис партиие тойрон нягтаар жагсаhан агууехэ Совет ороной бүхы арадуудай аха дүүгэй, харилсаа холбооной, бэе бэедээ туhалалсалгын аша үрэ мүн гэжэ тон зүб харанабди.

Туйлаhанаараа hанаагаа амарруулангүй, урагшаа дабшаха, ехэ амжалта туйлахые оролдохо, улам орёо зорилгонуудые шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэхэ ёhотой гээд коммунистнуудые, бүхы совет хүнүүдые Ленин багша hургадаг бэлэй. Энэ захяаень бэелүүлэн, бидэнэр ажал хүдэлмэреэ шүүмжэлхы хёрхо нюдөөр сэгнэхэ. урагшаа дабшаха замдамнай hаад ушаруулдаг дутагдалнуудые обёоронгүй байха бэшэ, харин тэдэнийе түргэнөөр усадхаха хэрэгтэй. Жэшээнь, республикын промышленностиин хамтын дүнгүүдэй саада тээ гээгдэнги предприятинуудые обёоронгүй байжа болохогүй. Байгша оной нэгэдэхи кварталда республикын 29 предприяти хамта дээрээ 1,8 миллион түхэригэй продукци дутуугаар үгөөд байна. Зарим совхозууд болон колхозууд ажахыгаа аша үрэтэй болгожо шаданагүй. Бии байhан нөөсэнүүдээ, арга боломжонуудаа промышленностьдашье, хүдөө ажахыдашье үшөөл хүсэдөөр хэрэглэнэгүй.

Иимэ дутагдалнуудые зайсуулхын, арга нөөсэнүүдээ hайнаар хэрэглэхын тулада экономико ударидаха хэрэг саг үргэлжэ нарижуулан hайжаруулха, даалгагдаhан хэрэгтээ ехэ эрилтэтэйгээр, харюусалгатайгаар хандахаар хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ шухала.

Бүхы совет хүнүүдтэл адли Буряад ороной ажалшад болохоёо байгаа СССР-эй ехэ ойе ажалдаа ехэ амжалта, экономико болон соёл культураяа саашадань хүгжөөхэ хэрэгтээ амжалта туйлажа угтахые хүсэнэ. Тиигэхэ зуураа, зохёохы хүсэл оролдолгоёо, хэрэг ажалаа бүгэдэ арадай аша туhатай, СССР — манай агууехэ социалис Эхэ ороной хүсэ шадалые бүхы хэмжээгээр бүхэжүүлхэ зорилготой холбоно.

Ямаршье яhанай гү, али арад үндэhэтэй байг, совет хүн нэн түрүүн Совет Социалис Республикануудай агууехэ Союзай эрхэтэнби гэжэ омог дорюун мэдэрэлээр дүүрэнхэй ябадаг.

Совет социалис Буряад орондо ородууд, буряадууд, эвенкнүүд, татарнууд, казахууд болон бусад яhатад бүгэдэнтэй хамта баяртай жаргалтай ажаллажа байнхай. Олон яhатанай энэ коллектив соо үндэhэ яhатанай онсо шэнжэнүүд интернациональна, социалис ёhо гуримтай таhаршагүйгөөр зохилдон нэтэдэнэ. Манай ороной нацинууд болон арадуудай улам улам бэе бэедээ дүтэлжэ байhан түүхэтэ үйлэ хэрэгүүд, арадуудай ажабайдалай түхэл янзын интернациональна шэнжэтэй боложо байhые нюдөөрөө хаража байнабди. Энэ ушарта Ленинэй суртал бодолой, ленинскэ национальна программын илан мандаhые дахин дахин хаража байнабди...

* * *

Коммунис партиин ударидалга доро совет арад гэгээн гэрэлтэ ерээдүй тээшэ — коммунизм тээшэ найдамтайгаар дабшажа ябана. Хэтэдээ мүнхэ Ленинэй суртал, Ленинэй зохёон байгуулхы hургаалай гэрэл толон манай замые залиршагүй толоороо гэрэлтүүлнэ.

МОСКВА. К. Марксын «Капиталай» нэгэдэ[...] ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа гаргагдаhаар 100 жэ[...] зорюулагдаhан выставкэ К. Марксын, Ф. Энгельсы[...] нээгдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ородой революционер, «Капитал[...] рүүлэн оршуулhан эрдэмтэн Г. А. Лопатинай аша [...] Елена Бруновна Лопатина музейн хүдэлмэрилэгшэ Н.[...] новтой выставкын стендүүдые хаража байнад.

ТАСС-ай фотохро[...]

ПАРТИИН РАЙКОМУУДҺАА МЭД[...]

СЕМИНАР БОЛО[...]

Пропагандистнууд болон партийна организацинуудай секретарьнуудта зорюулагдаhан нэгэ үдэрэй семинар hаяхан Сэлэнгын аймагай түб хото Гусиноозёрскдо болоо. Дурсагдаhан семинарта аймагай колхоз, совхозуудhаа, эмхи зургаанууд болон промышленна предприятинуудhаа хамта дээрээ 107 хүн суглараhан байна.

Семинар дээрэ хэдэн асуудалаар элидхэл хэгдээ. Партийна, комсомолой hуралсалые эмхитэйгээр түгэсхэхын тула партийна организацинуудай урда табигдаhан зорилгонууд тушаа, hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэ тухай асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Энэ асуудалаар элидхэлые КПСС-эй райкомой пропаганда, агита[...]

циин таhагые даа[...] шо П. Н. Собягин [...]

«КПСС-эй XXIV [...] нөө үеын капитал[...] илгаа тухай, тэр[...] кризисэй саашада[...] гэ тухай» асуудал[...] аймагай газетын [...] орлогшо Ц. Г. Ба[...]

«В. И. Ленин — [...] нальна гүрэнийе [...] гэhэн асуудал [...] баадагшадай анхар[...]

Семинарай hүүл[...] рондын асуудалаар [...] шагдаа. Лекциие [...] комой пропаганда, [...] таhагые даагша И. А[...] уншаhан байна.

Д. ЦЫ[...]
КПСС-эй [...]
райкомой таhаг[...]

АЖАЛАА ШЭНЭЭР ЭМХИДХЭХЭНЬ

Хорин аймагай «Георгиевский» совхозой механ[...] барайнгаа тарилгын урда тээ сугларжа, саашанхи [...] гонуудаа зүбшэhэн, тохёолдо дог дутагдалнуудаа [...] тухай хэлсэhэн байна.

Газараа hайнаар элдүүрилжэ, уhалжа үтэгжүүлээгүй дээрэhээ нёдондо дурсагдагша совхозой таряашад ороohо таряа абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй hэн. Тэхэтэй хамта тус ажахын III отделениин механизаторнууд гектар бүриhөө 11,6 центнер шэниисэ хуряажа, юhэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй даабариие сүм дүүргэhэн, совхоз дотороо эрхимлэhэн бэлэй. Амгалантын механизаторнууд тарилгадаа эртээнhээ hайнаар бэлдэжэ, саг болзортоо эхилhэн, газараа агротехническэ заабариин ёhoop элдүүрилжэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулhан юм.

Харин тиихэдэ Ашангын, Георгиевкын отделениин тракторно-таряан ажалай бригаданuудта таряалангайнь газар гүйхэнөөр хахалагдажа, жэгдэлэгдээгүй дээрэhээ үрэhэнэйнь ороohон нэгэ гүнзэгыдэ жэгдээр таригдаагүй. Тиигэжэл таряаниинь соохорложо, наб тараар, шэнгэнээр ургаhан байна.

Энэ алдуугаа дабтангүй, байгша ондо ороohо таряанай баян ургаса абахын түлөө оролдохо хэрэгтэй. Гэбэшье дурсагдагша хоёр отделениин таряашадай намарайнь паар мүнөө шанараар муу. Энэ ушарhаа паарынь бүхыдөө шахуу дахин хахалагдаха болоод байна.

Совхоз тарилгын шанарта хүргэгдэhэн, шииг багатай үрэhөөр хүсэд хангагданхай. Гансал обёосойнь хүрэнгэ hайса шанаржуулагдаагүй байhаар. Саашадаа энэ ажахы ороohо таряанай hайн үрэhэтэй болохын тула гурбадахи отделениин тракторно-таряан ажалай бригадые хүрэнгын ороohо бэлдэхэ шэглэлтэй болгохонь.

Энэ ажахыда таряанай газарай хүрьhые hалхинhаа хамгаалха зорилгоор зурууд зуруудаар тарилга хэхэ, хахалха[...] бөрнойлоод, тарил[...] арьягар мөөртэй ка[...] хэ гэжэ хэлсээ.

Байгша ондо совхо[...] торнууд шэниисээ [...] рээhэлүүлэн тариха [...] Гэбэшье баhал на[...] муу шанартайгаар [...] дээрэhээ хабар эл[...] газарта тарилга хэх[...] Гадна энэ хабарhаа [...] ральна үтэгжүүлгэ е[...] жа, ороohо таряанай [...] үбhые усадхаха хүд[...] нөөр ябуулха байна.

Хабарай тарилгын [...] заторнуудай ажалые [...] хидхэжэ, эрилтэнүү[...] хангахын тула полево[...] столово, хамтынь ба[...] барилагдан шэнэлэг[...] Мүн тракторист, а[...] халаан соо хэhэн а[...] урданайхидал адли [...] гектарай хойноhоо б[...] лай шанарай, ур[...] оролдолго гаргаха [...] бүхэндэ социалис м[...] согсологдожо, мэдэ[...] Ажалай түрүүшүүлд[...] гын шан үгтэжэ байха[...]

— Энэ жэлдэ баян [...] лөө тэмсэхэмнай г[...] шаднай энээниие hайн[...] тын ороohото ургам[...] рилга майн эхеэр дүү[...] гээд, совхозой глав[...] П. Я. Захаров мэдүү[...]

Зүб лэ гээшэ ааб [...] хэлсээшэнь урдахи [...] дэл хооhон үгэ бү бо[...] ургаса имагтал мех[...] ряашадай шадабари[...] даг ха юм.

Вл. ЖИГ[...]

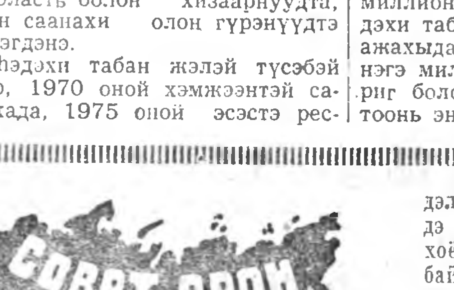

ВОФ-ой правлениин пленум

РСФСР-эй арадай уран зурааша, Гүрэнэй шангай лауреат А. Н. Яр-Кравченко Филателистнүүдэй бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшээр hунгагдаа. Энэ эмхиин правлениин ээлжээтэ III пленум дээрэ (Москвада) тэрэнэй гэшүүд иимэ шиидхэбэри нэгэн дуугаар абаба.

Выставкын хүдэлмэри улам үргэдхэхэ асуудалые пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэhэн байна. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ пионернүүдэй эмхиин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ байгша оной май hapa соо Минскдэ эдир филателистнүүдэй бүхэсоюзна хоёрдохи выставкэ нээгдэхэ юм. СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан бүхэсоюзна выставкэ мүнөө жэлдэхи эгээ ехэнь болохо юм. Энэнь намартаа Москвада нээгдэхэ.

ТАСС-ай корр.

Хабарай шииг— ургасын ундан

ОРЕНБУРГ. (ТАСС-ай корр. П. Степаненков). Оренбургын тала дайдада мүнөө жэлэй хабар hайнтай, муутайшье байба. Саhа бордоhоной hүүлээр тэб гэнтэ дулаараад, апрелиин түрүүшын үдэрнүүдтэ бороо ороо. Миллион гектар таряалан дээрэ үбэлдөө тогтоогдоhон хүр саhан хайлажа захалба. Энэ ехэ шииг нойтые ерээдүйн ургасада. хэрэглэхын тула мянгаад механизаторнууд боори ташалангай полинуудта гаража, уhа тогтоохо хаалтануудые хэнэ.

Областиин хойто зүгэй, Шарлыкска районой бүхы колхозууд баал, бураздаануудые татажа эхилбэ.

Урдуурхи нютагуудай, Соль-Илецкын таряашад гуша гара мянган гектар газарта шииг нойто тогтоогоо.

Туристска поездоор— бүхы орон соогуураа

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр.). Владивостогой вокзалhaa hаяхан гараhан «Тихий океан» гэжэ туристска поезд бүхы орон соогуураа—Япон далайн эрьеhээ Калининград хүрэтэр—аяншалха юм. Алас-Дурна зүгэй нүүрhэшэд ба металлургнууд, барилгашад, совхозуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад поездын аятай зохид купенүүд соо hуунхай ябана. Эдэнэр Смоленск, Минск, Брест, Вильнюс Ригэ, Таллин хотонуудтай танилсаха юм. Ленинградта хүрэжэ. аяншалгаяа дүүргэхэ. Алас-Дурна зүгэйхид Ленинэй ябаhан хүдэлмэрилhэн газарнуудаар аяншалха, музей ба түүхын дурасхаалта газарнуудтай танилсаха.

Туристнууд түмэр харгыгаар аяншалха дуратай юм. Аяншалгын эхилхэhээ бүри урид бүхы биледүүдынь худалдагданхай.

Энэ жэлдэ манай ороной ниислэл— Москва, Кавказ, Крым ба бусад газарнуудаар ябаха тусхай поезднууд Владивостогhoo аяншалгада гарахань.

Сибириин нефть

СТРЕЖЕВОЕ. Томско область. (ТАСС-ай корр.). Александровское—Томск—Анжеро—Судженск нефтепроводой нефть бүлэдэг гол станцинь ашаглалгада оробо.

Энэ станци—орон доторхи инженерна иимэ түхэлэй эгээ томо станци юм. Энэнь 100 гаран гектар талмайе эзэлнэ. Бүлүүрэй шухаг агрегадууд эндэ тодхогдонхой. Нефть бүлэхэ бүхы хүдэлмэри автомат аппаратураар бүтээгдэхэ.

Һэрюусүүлэгдэhэн ороohон

Таряа хуряалгын үедэ ороohоной тоог дээрэ сүлөө саг байдаггүйнь мэдээжэ. Тоогто ехэ ороohо таряан ородог, теэд халтад гэхэдээл шиигтэй байхаяа hанадаг. Ороohо хатааха машинанууд эндэ үрдидэггүй. Теэд ороohо хатаангүй байхын аргагүй ха юм. Тиигээгүй hаа, ороohо таряан гээлтэ хоролтодо орохо болоно.

Ороohо таряа ба тэрэнэй продуктнуудые арилгалгын хэрэг шэнжэлдэг эрдэмшэнжэлгын Бүхэсоюзна институдай хүдэлмэрилэгшэд таряа хуряалгын халуун хаhада ороohо hэрюусүүлхэ гэhэн дурадхал оруулаа. 18 процент шииг нойтотой ороohые табан градус хүрэтэр hэрюусүүлхэдэ, табан hapa соо гутадаггүй байна.

Хара хүрьhэгүй түбэй райондохи эгээ юрын ажахы—Владимирска областиин Фрунзиин нэрэмжэтэ совхоз[...] ряагаа иигэжэ хадагална. [...] багтаамжатай хранилищи [...] сэбэрлэлгэ-хаталгын пу[...] байнуудhaa ороohо таряаны[...] үедэнь hэрюусүүлгын бун[...] АК-ФВ-6 түхэлэй холоди[...] эндэ хэрэглэнэ. Часай тур[...] мянган килокалори—машин[...] иимэ. Нэгэ амбаар соохи оро[...] 20 час соо hэрюусүүлэгдэнэ. [...] дүрбэн амбаар ажахыдань би[...]

Хүдөө ажахын экономико [...] Бүхэсоюзна институдай хүд[...] нэгэ тонно ороohо арилгаха[...] ригтэ болоно гэхэ гү, али [...] сэбэрлэhэнhээ 1 түхэригөөр [...] гэжэ тоолон гаргаа. Ургуул[...] абаhан, поли дээрэhээ асарагд[...] таряанай гээлтэ хоролтодо [...] hаниинь тон шухала.

ТАСС-[...]

ВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

...зон гүрэнэйнгөө, нютагай-...гай дээдын зургаануудта ..., габьяа ехэтэй, ажал хү-...дөө түрүү хүнүүдээ дэб-... Тэдэнь энэ найдалдань ... шададаг байна. СССР-эй, ...Р-эй, БурАССР-эй Верхов-... аймагуудай, городуудай, по-...дай болон сельскэ, сомо-... Соведүүдэй олон тоото депу-... арадай ажахын, соёл куль-... эрдэм наукын бүхы һалба-...та үльгэр жэшээ харуулан ... ябадаг гээшэ. Тэдэнэр ...с мүрысөөнэй туг дээрэ ...

...болгон Сэлэнгын айма-... Загастайн сомоной Соведэй лэй самбарта» бэшэгдэжэ, 200 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Харин гүрэндэ мяха худалдаха түсэб 103 процентээр, һү худалдалга түсэбһөө гадуур 600 центнерээр үлүү дүүргэгдэһэн байна. 36 һаалишадай 17-ниинь үнеэн бүриһөө 2300 килограммһаа үлүү һү һаагаа юм. Сомоной Соведэй депутат Ирина Черных жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 20-до дүүргэһэн байна. Ирина Черных Ягодный һү һаалиин фермэдэ ерэһэн үдэрһөө хойшо эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа, олондо хүндэтэй болонхой.

Ажахын түрүү хонишон, Загас-

Гүйсэдкомой гаргаһан шиидхэбэрние предприятиин эмхи зургаануудай коллективүүд тэрэ дары бэелүүлдэг байна. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Сэлэнгын таһаг, больница, дунда һургуули, уһалууриин системэнүүд түрэл колхоздоо ургаса хуряалгын, тэжээл бэлдэлгын, адууһа малай үбэлжэлгын, түл абалгын үедэ айхабтар ехэ туһа хүргэнэ.

Сомоной Соведэй гүйсэдхэхы комитет социалис хуули, ёһо журам сахиха асуудалла халуун анхаралаа хандуулна. Ягодна, Ардасан, Тохой һууринуудаар, мүн дунда һургуулида болон бусад газарнуудаар 100 гаран хүнэй хабаадалгатай арадай дружинанууд хүдэлнэ. Сомоной Соведэй дэргэдэ арадай дружинануудые хүтэлбэрилхэ штаб бии болгогдонхой.

Энээнэй хажуугаар социалис хуули, ажал хүдэлмэриин журам эбдэгшэдые зүбшэн хэлсэхэ нютагай зоной хабаадалгатай шүүмжэлхы суглаанууд үнгэргэгдэдэг. Нүхэдэй сүүд, эхэнэрнүүдэй Совет, үйлсын комитедүүд, арадай шалгалтын бүлэгүүд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Хамтын ажалда һаад тодхор татадаг, архинша, бузгай ябадалтай хэдэн хүнүүдые нүхэдэй сүүдээр шүүмжэлһэн юм. Һүүлдээрнь эдэ хүнүүд яһала заһараа, ажал хүдэлмэридөө журамтайгаар хандалаг болоо.

...АДАЙ ҺУНГАМАЛНУУД — ...АЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

...дудай зарим тэды ажал ... дээрэ тогтохо хүсэлэн-... Тус Совет 1971 ондо рес-... сомоной, поселково, ... Соведүүдэй хоорондо дэл-... социалис мүрысөөндэ тү-... һууринуудай нэгые эзэлһэн ...

...тадуудынь Ленинэй нэрэм-... колхозой таряан ажал дээрэ ... ехэ хүдэлмэри ябуулаа ... Тиигэжэ тус колхоздо гектар ...һаа таряа хуряаха түсэб ... центнертэ хүргэгдэжэ, түсэб ... процентээр дүүрээ бэлэй. ... хуряалгые эмхитэйгээр, ...хон болзор соо үнгэргэхын ... механизаторнуудай дунда де-...уд социалис мүрысөө эм-..., ойлгууламжын болон хү-...уулгын хүдэлмэри ябуулаа ... Социалис мүрысөөнэй дүн ... бүхэндэ гаргагдажа, самбар-...эгдэжэ гү, али ханын газе-... ...лилогдожо байгаа.

... харюусалгатай, халуун ха-... комбайнернуудай хоорондо-... Загастайн сомоной Соведэй ... Ринчин-Нима Чагдуров ...айнгаа нормые һайн ша-...гаар. 150—180 процентээр ...жэ, бусад нүхэдтөө үльгэр ... харуулжа, «Аймагай эрхим ...йнер» гэһэн үндэр нэрэ со-... хүртөө һэн. Тиигэжэ дүр-... комбайнерай жэшээгээр ... комбайнернууд Георгий ...ев, Виктор Хуртин гэгшэд ... дүн түйладаг байгаа. Энээ-... жэшээгээр тэдэ мүнөө ... мүн лэ һайн ургаса абаха ... хабарай тарилга эхилбэ.

... адууһа малай ашаг шэмэ ...үүлхэ, тоо толгойень оло-...лха хэрэгтэ луговодууд ху-... ехээр оруулдаг байгаа. ...гаран жэлдэ ажаллажа, дүй ...тэй, олондо мэдээжэ боло-... луговодууд нүхэд Жапов, ...ханов, Дансарунов гэгшэд ... бүхэндэ һайн ургаса хуряана. ...гшэ жэлдэ гектар талмай-... 15,5 центнер һайн шанартай ... хуряагаа һэн. Тиигэжэ кол-... КПСС-эй райкомой Улаан ... хүртөөд, аймагай «Хүндэлэ-

тайн сомоной Соведэй депутат Балданов хэдэн жэл удаагаар 100 эхэ хониндоо 100 гаран хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлнэ. Мүнөө тэрэ түлгэ хонидһоо 100-һаа 102 толгой хурьга абаад байнхай. Энэ нүхэд, мүн бусад депутадууд ажахын хүгжэлтэдэ, арад зоной үдэр бүриин эрилтые хангалгада ехэ анхарал хандуулдаг. Сомоной Соведэй сессинүүд, саг үргэлжын комиссиин заседанинууд продукциин өөрын үнэ сэн доошолуулха, элдэб гаргашануудые усадхаха болон үйлэдбэриин бусад асуудалнуудые саг үргэлжэ шиидхэжэ байдаг юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ардасаанай модошодой 6 бригада абаһан социалис уялгаяа дүүргэжэ шадаа. Модо бэлэдхэгшэ Песковой хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригадынхид уялгаяа 162 процентээр дүүргээ. Тиихэдэ Плюснинэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригадынхид һара, кварталайнгаа түсэбые саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ. Гадна «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Сэлэнгын отделениин шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ зөөдэг оньһожоруулагдаһан звеногоорхин социалис мүрысөөнэй дүнгөөр түрүү һуурида гаража, «Россин Федерациин хүдөө ажахын отличник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Хүдөө ажахын техникэ заһабарилга япала урагшатай ябана. Эндэ саг үргэлжэ депутадуудай пост хүдэлжэ, дутуу дундануудые усадхадаг, хүдэлмэришэдэй али болохо эрилтэнүүдые түргэн саг соо бэелүүлхые оролдодог байна.

Һургуулиин, соёл культурын болон медицинын эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэри һайнаар табигданхай. Сомондо оршодог бүхы һургуулинууд һуралсалай жэлые муу бэшэ бэлэдхэлтэйгээр угтан, багашуулые хүмүүжүүлхын хүдэлмэри дээдэ зэргэдэ табигданхай. Мүнөө нютаг соо һургуулида һурадаггүй үхибүүд нэгэшье байхагүй. Тохой, Ардасан, Ягодна һууринуудта саг үргэлжэ түрэлхидэй суглаанууд үнгэргэгдэдэг.

Совет Социалис Республикануудай Союзай, мүн Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ажалшадайнгаа һуурин тосхонуудые, үйлэдбэриингөө газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхэ гэжэ республикынгаа бүхы колхозниигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд болон хүдөөдэ ажаһуудаг хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта нээмэл бэшэгээр хандаһан байна.

Тус колхозой гэшүүдэй үүсхэһэн һайн һайхан хэрэг Загастайн сомоной Соведэй табадахи сесси дээрэ нютагай эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар алишье талаһаань һайнаар харагдажа, соёлой добтолгын хоёр жэлэй түсэбүүдтэй нягта холбоотойгоор тааралдуулан зохёогдоһон юм.

Үүсхэгдэһэн мүрысөөнэй ёһоор ехэхэн ажал хүдэлмэри хэгдэнэ. Тиигэжэ хэдэн культбазанууд, гурбан бани, мянганһаа үсеөн бэшэ сэсэрлигэй модон таригдаха, үйлсэнүүд зайн галаар гэрэлтүүлэгдэхэ, асфальтаар хушагдаха болоно. Гадна почто, магазин, поликлиникэ, дунда һургуулида спортивна зал, амаралтын гэр үргэдхэн баригдахаар хараалагдана.

Иигэжэ сомсовет, тэрэнэй депутадууд нютагайнгаа, колхозойнгоо ажахын ёһотой эзэн боложо, тэндэхи али бүхы ажал хүдэлмэрие эмхидхэхэ хэрэгтэ үльгэр жэшээ харуулжа, колхозойнгоо партийна организацида, правлениидэ бодото туһаламжа үзүүлнэ.

Энэ һайн һайхан хэрэгээ Загастайн сомоной Соведэй депутадууд, бүхы эдэбхитэдынь саашадаашье эрхимээр үргэлжэлүүлхэ байха гэжэ найдагдана.

В. БУДАЖАПОВ.

ДЕПУТАДТАЯА УУЛЗАБА

...нгэ тосхоной соёлой бай-...зон олооропо сугларжа, Бу-... АССР-эй Верховно Соведэй ..., партиин обкомой сек-... В. Ф. Лысовтэй һаяхан ...

...С-эй райкомой нэгэдэхи ...арь Б. Д. Ангархаев тосхо-... ажалшадай суглаа нээжэ, республикын Верховно Соведэй депутат нүхэр Лысовтэ үгэ үгөө. Һунгагшадай захяа заабари дүүргэхын тула депутадай бэелүүлхэ уялганууд, юһэдэхи табан жэлдэ аймагай ажалшадай урда табигдаһан зорилгонууд тухай нүхэр Лысов хөөрэжэ үгөө.

Уулзалга дээрэ хэдэн хүн үгэ хэлэһэн байна. Барилга заһабарилгын участогай начальник С. Е. Жигмитов коллективайнгаа шиидхэжэ байһан зорилго тухай хэлэһэн байна.

Аймагай больницын врач К. М. Обунеева, ой модоной ажахын лесник Б. Д. Балданов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, аймагай больница, кинотеатр барилгада, худагуудые малталгада туһалхыень депутадые гуйба.

Р. ЦЫМПИЛОВ.

Үүсхэл гаргаһан аймагай түб

ШУЛУУТА

Замай дэбтэрһээ

ХОРИ ГАРАН онуудта Хориин таряашан-залуушуулай һургуулида Хэжэнгэһээ һурадаг үхибүүд амаралтынгаа үедэ ябагаар гэртээ харигша һэмди. Хөөрхэһөө һурадаг Надмит Намсараев, Дансаран Дандарон, Шойжинима Генинов, Гуро Батомункуев, Цыдендамба Очиров, Дамдин Дамбаев бидэндэ хоёр-гурбан үдэрэй аян болодог бэлэй. Тэрэ Хориин Доодо-Анааһаа Хөөрхэ хүрэтэр ябагалхадамнай, утал зам гэжэ һанагдагша һэн. Һөөргөө һургуулидаа морёоршье хүргүүлхэдээ, үгсүүр бүхэндэ ябагалхаш даа. Эжын элдэһэн ба оёһон дагадха ябагаан гутая байнал гэжэ махахаш. Тиихэдэ хабар, намарай сагта тэрэ үедэ хүүргэгүй байһан Худан, Үдэ голнуудые гаталалга далай гаталхын тухай һанагдажа, сэдьхэлыеш зобоохо. Сэхэ руунь ябахада, Мүнгэдэй дабаан хэды үндэр байгааб даа. Мориной хүлһэ һайса адхуулха.

Энэ хабар Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ дунда, мүн интернат һургуулинуудай эхилэн бэшэгшэдэй уряалаар ошожо, хүнгэн машинаар арюун харгыгаар табилуулхадаа, багынгаа ябадал элеэр һанажа, орон нютагайнгаа амжалтаар урмашан уяраа бэлэйб. Ярууна Үльдэргэһөө гараһаар хоёр час үлүүтэй ябаад, Хэжэнгын түб — Шулуутада буубабди. Һургуулида ошоходомнай, эдир үетэн — залуушуулһаа, багшанарһаа гадна, Хориин һургуулида багадаа суг һураад, бүхы наһаараа багшын ажалда хамта нэгэ ехэ хэрэгэй түлөө эрмэлзэн ябаһан минии нүхэд, габьяата багшанар Агван Аюржанаевич Надмит Намсараевич хоёр байба. Тэбэрилдэн золгобоб. Видэ гурбан үнинэй багшанарай һурагшад, багшанар, түрэлхидтэй уулзалганууд ехэ мэдэрэл, баяр намда түрүүлээ. Хэжэнгын аймагай ажалшад бага ехэгүй айхабтар үнэн зүрхэнһөө оролдожо, СССР оронойнгоо тогтоһоор 50 жэлэй ойдо бэлдэжэ, тон тодорхой уялга абаад, бодото дээрээ бэелүүлжэ байһыень шэхээрээ дуулаа бэшэ, харин нюдөөрөө хаража, сэдьхэлээрээ мэдэрээб. Ариг сэбэр һуудалай түлөө, тосхоноо болбосон түхэл шарайтай болгохын түлөө бултаараан жагсанхай, айл бүхэн уялга абанхай. Газаагуур гудамжаар ябахада, хаанашье оролдолгын үрэ дүн эли тодоор харагдан байна.

Хэжэнгэ голой эрье дээрэ үргэн тала эзэлэн түбхинэһэн Шулуута тосхон үндэр газар юм. Эндэһээ Хэжэнгын шарай холуур харагдадаг: уужам тала уняартажа, Хэжэнгын гол, Худан өөдэ зэнхын хүхэрнэ. Шилсаана, Һэбхеэн ууланууд хэр угһаа байдаг лэ түхэлөөрөө тобойн алтарна. Тиихэдэ Шулуута хэдэхэн жэл соо яатараа хубилшоо гээшэб? Городой түхэлтэй боложо байнал. Магазинуудта ороходо, айхабтар илдам наймаалагшад угтана. Ямар томо барилганууд баригдашоо юм?! Гэрэлыень анхарыт. Ерээдүй сагай гудамжа гэжэ ойлгомоор.

Хэжэнгынхидэй 1971 оной ажалай дүн тухай шагнажа, бүхы хүдөө ажалай ашаг шэмэ, продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһыень мэдэжэ, урмашажа ябаһан байгааб. Барилга байдалаа иимэ болгожо байгаа юм гэжэ хэн мэдэбэ. Нюдөөрөө нэгэ хараха гээшэ шэхээрээ арба дахин дуулаһанһаа үлүү байдаг гэжэ үнэн байна.

Хэжэнгын мүнөө үеын багашуул — дунда һургуулиин мянга гаран, интернат һургуулиин гурбан зуугаад һурагшадай байдал, һуралсалтай танилсаха, уулзаха бүримни, ехэ баяр намда түрөө. Ямар жаргалтай, хурса хурдан үетэн ургажа ябана гээшэб? Энэ Хэжэнгын һургуули хэды олон эрдэмтэн, бэлигтэн, мэргэжэлтэниие далижуулан дэгжээһэн алтан үлгы — һургуулиб даа! Саашадаа нангин үүргээ дүүргэжэ, алдарта заншалаа улам үргэдхэхэнь дамжаггүй.

Энэ өөрынгөө түрэл һургуулидаа айлшалжа ябахадаа, олон бодолдо абтааб.

Би 1924 ондо Хөөрхын Соолготоһоо ябагаар ерэжэ, энэ һургуулиин нэгэдэхи класста ороо һэм. Тиихэдэ табяад шахуу һурагшадтай, хоёр багшатай эхин шатын һургуули байгаа. Эндэ нэгэдэхи, хоёрдохи класс дүүргэжэ, үзэгтэ ороод, саашаа һураа бэлэйб. Тэрэ үедэ һургуулиин гэр байһан хоёр дабхар ногоон шэрэтэй, түмэр хушалтатай модон гэр анхандаа Хэжэнгын дасан дээрэхи эгээл ехэ, гоё гэр тобойжо һуугша һэн. Агван Аюржанаевич, Надмит Намсараевич гурбуулан ошожо хараабди. Шулуута дээрэхи адаг гэрнүүдэй нэгэн болошоод мүнөө һуунал даа. Һая болотор хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули эзэлжэ байһан юм. Энэ һургуулиин хоёр дабхар шулуун гэртэ зөөхэдэ, үлүү гаража орхигдоо ха юм.

Хэжэнгын Шулуута тосхонойхид бага бэшэ амжалта түйлабашье, бүри ехэ илалтын эхиндэ байна.

Хэжэнгын аймагай ажалшад СССР оронойнгоо тогтоһоор 50 жэлэй алдарта ойе илалтаар угтахаа шармайн жагсанхай.

Цокто НОМТОЕВ.

Үльдэргэ.

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой хэлхеэ холбоонай арбан гурбадахи отделенидэ ерэдэг посылка, бэшэг, мүнгэн Мария Емельяновна Зубыревагай гарта оронгүй гарадаггүй юм. Энэ эхэнэр хорин табан жэлэй туршада эндэ ажаллана. Тиимэ хадань түрэние энэ отделенидэ ерэдэг хүн бүхэн танидаг, хүнтэй зохидоор хөөрэлдэжэ шададаг хадань хүндэлдэг. Мария Емельяновна коллектив соогоошье оролдосотой ажалаараа хүндэтэй болонхой.

М. Е. Зубаревагай хүдэлдэг коллектив нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоо урид дүүргээ. Эндэ үнинэй хүдэлмэрилэгшэн хубитань бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Е. Зубарева ажаллаа.

Д. БАЛДАНОВАИ фото.

50 СССР

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ГАБЬЯАТА ЗАМААР

ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд ороной зүг бүриһөө ороно. Тэдээн доторнь союзна, автономито республиканудай ажалай амжалтанууд, бата харилсаа холбоон, коммунис байгуулалтада оруулжа байһан хамтын туһа нэмэри тухай хэлэгдэнэ.

ХАНИ ХОЛБООНОЙ АША ҮРЭ

МОЛДАВИ. Кишинёвой хурдан түргэнөөр ургажа байгаа район — Шэнэ Чеканада табан жэл соо баригдаха эдеэ хоолой түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ заводой талмайе эсхэмжэлэн түсэблэлгэ дүүргэгдэнхэй. Энэнь республика доторхи индустриин тон шэнэ һалбариин — машина ба прибор бүтээдэг үйлэдбэриин 41-дэхи предприяти болохо юм.

Гол түлэб эдеэ хоолой продуктнуудые элбэгээр үгэдэг байһаараа мэдээжэ болоһон Молдавида машинанууд ба приборнуудые бүтээлгэ республикын индустриальна түхэл шарайе ехээр хубилгаа. Һүүлэй арбан жэлэй туршада электротехническэ, прибор бүтээлгын гуша гаран завод, ажаһуудалай ба хүдөө ажахын машина бүтээдэг предприятинууд эндэ мүндэлөө. Кишинёвой трактор бүтээлгын завод тэдэнэй дунда эгээл томонь болоно.

Молдавиин экономикын шэнэ һалбарние хүгжөөлгэдэ РСФСР, Украина, Грузи, Балтиин далай шадарай республиканууд хабаадалсаа. Олохон республиканудай мэргэжэлтэд үйлэдбэриисэнь хүгжөөлсөө, кадрнуудые бэлдэжэ үгөө. Заводуудайнь коллективүүдэй олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг байһан ушар энээниие гэршэлнэ. Эндэхи трактор бүтээн таргадаг заводыешье абаад үзэбэл, хорёод үндэһэ яһанай хүдэлмэришэд ажалладаг.

Молдавиин машина ба электроприбор бүтээгшэд продукцияа 200 адресаар ябуулдаг болонхой. Элдэб машина, электроаппарат, приборнуудые бүтээлгын хэмжээн табан жэл соо хоёр дахин нэмээ. Холодильник, хубсаһа угаадаг машинануудай заводуудые бариха, тракторна, «Молдавкабель», «Микропровод», «Электромашина» ба бусад предприятинуудые үргэдхэхэ, һэльбэн заһахаар хараалагдана.

Н. ОРЛОВ,
ТАСС-ай корр.

Кишинёв.

РЕСПУБЛИКЫН ДАЛИНУУД

ЛАТВИ. Латвида ажаһуудаг гурбадахи хүн бүхэн агаарай транспортаар ябадаг болоо. Ороной жара гаран хото Латвиин авиаторнуудай расписанида оруулагданхай.

Латвиин агаарай транспорт 1944 ондо «ПО-2» самолёдуудһаа бүридэн эмхидхэгдэһэн юм. Түргэн ниидэдэггүй самолёдһоо эхилээд, «ИЛ-18» гэжэ турбовинтовой, «ТУ-134» гэжэ реактивна лайнернууд хүрэтэр хүгжэһэн замаар республикын авиаторнууд Совет засагай жэлнүүдтэ ябажа ерээ. Ригын аэропортһоо ходо ниидэжэ байдаг самолёдуудые ородууд болон украинецууд, белорусууд ба латышууд жолоодоно. Граждан флодой техническэ ба ниидэлгын һургуулинуудые дүүргэгшэд олон үндэһэ яһатан авиаторнуудай отрядта таһалгаряагүй орожо байдаг.

Гурбан аха дүүнэр Сасовскиин ба Краснокутскиин пилодуудай һургуулида һуража, лётчигой мэргэжэлтэй болоһон юм. Эгээн ехэ ахань — Рижан Закисов авиаподразделение толгойлно. Латвиин граждан авиациин управлениин ветеранууд, СССР-эй габьяата пилот В. Петерсон, Социалис Ажалай Герой, томо онгосонуудай пилот Л. Уланова болон бусад олон тоото эрхим мастернуудые һурган гаргаа.

Латвиин сэнхир замай эзэд агаарта онсо шадабари харуулдагаараа бусадһаа булюу байна. Эдэнэр таһалгаряагүй ниидэлгээрээ олон жэлэй туршада аэрофлот дотороо нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Авиаторнуудай ниидэлгын картанууд дээрэ энэ табан жэл соо шэнэ замууд нэмэхэ. Аэрофлодой эгээн һаянай управлени — Латвиин управлениин Балтиин далай шадарһаа зам нээхэдэнь, Ригын оршондохи курортнууд Красноярск, Хабаровск, Воркута, Норильск ба ороной бусад индустриальна түбүүдэй ажалшадта бүри дүтэ боложо үгэхэл.

В. ПОЛЯНСКИИ,
ТАСС-ай корр.

КАЗАХСКА ССР. Казах аул дээгүүр самолёдой ниидэхэдэ, казахууд урдандаа гайхадаг байгаа. Тиихэдэ мүнөө самолёдһоо парашютаар һүрэлгэ республикын залуушуулай дуратай спорт болонхой. Алма-Атын авиационно спортклубай гэшүүд парашютайгаар зуу дахин һүрэжэ урдеэд байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: спортклубай гэшүүн басагад һүрэхэеэ самолёдто һуухаяа байнад.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА

...ЛААН-БААТАР

...И. Ленинэй ойн хүндэлэлдэ

ТАСС

...И. Ленинэй түрэһөөр 102 ... ойдо зорюулагдаһан фо-...тавкэ эндэ нээгдээ. Эб ...дадалай ба хани барисаа-... Монголой федерациин гүй-... комитет, монгол-совет ... барисаанай бүлгэм тус ...тавкэ эмхидхээ.

...АИР

В. И. Лениндэ ...оулагдаһан митинг

ТАСС

...И. Ленинэй түрэһөөр 102 ... ойн хүндэлэлдэ Египе-... үргэн олониитын митинг ...бо. Араб-совет хани бари-... бүлгэмэй правлени, со-...ёлой түб, Гиза провин-... Араб Социалис Союзай ... митинг эмхидхэһэн байна.

...педэй Араб Республикын ...ер-министрэй орлогшо ...ль Салям эз-Зайят Комму-...арти ба Совет гүрэниие ...лагшын ажабайдал, ажал ...га тухай элидхэл митинг ... хэбэ. Советскэ Союзһаа ...дэтэ байдаг элшэн сайд ...М. Виноградовай, Гиза ...циин Араб Социалис ...й эмхиин секретарь Аб-... Фаттах Азамай хэлэһэн ...үдые сугларагшад һонир-...агнабад.

ХАНОЙ

АМЕРИКАН АРАДТА ХАНДАЛГА

ТАСС

Генеральна секретарь Гэс Холл түрүүтэй США-гай Коммунис партиин делегаци Вьетнамай Демократическа Республикада айлшалхадаа, апрелиин 20-до американ арадта хандалга гаргаба.

Вьетнам арадта эсэргүүгээр американ сэрэгүүдэй хэжэ байһан гэмтэ ябуулганууд хандалга соо эрид шангаар шүүмжэлэгдэнэ.

Урда Вьетнамһаа американ сэрэгүүдые гаргахын тула тэмсэлээ шангадхахые уряалаа.

ХАНОЙ

Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын ЦК-гай мэдүүлгэ

ТАСС

Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын ЦК-гай үргэдхэгдэһэн заседани эндэ боложо, США-гай зүгһөө хэгдэһэн ээрхэг түримхэй ябуулгаһаа уламжалан, орон дотор тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэбэ. Эндэ абтаһан тогтоол Вьетнамай асуудалаар Парижда болодог хэлсээе американ империалистнуудай хойшо татаһые эрид шүүмжэлнэ.

НЬЮ-ЙОРК

ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТА

ТАСС

Вьетнамай арадай армиин артиллеристнүүд США-гай 7-дохи флодой бүридэлдэ ородог «Уорден», «Бухенан» гэжэ сэрэгэй хоёр кораблиие гэмтээбэ.

Американ авиаци Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн газар нютагуудые бомбодожо үргэлжэлһөөр. Апрелиин 19-нэй һүни «В-52» түхэлэй хүндэ бомбардировщигууд Урда Вьетнамай газар нютагуудта, гол түлэб Сайгоной газар нютагуудта 17 дахин добтолго хэһэн байна.

КАИР

А. Садат үгэ хэлэбэ

ТАСС

Араб Социалис Союзай ЦК-гай эндэ болоһон заседани дээрэ Египедэй Араб Республикын президент Анвар Садат үгэ хэлэбэ.

Америкын Холбоото Штадуудай харата ябуулгануудые эрид шангаар шүүмжэлээд, нэгэдэлыень таһалжа, дотоодынь фронтые һуларуулхын тула Египет ба бусад араб оронуудта хашалта хэнэ гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Египедые айлган һүрдөөхые һэдэдэг Израилиин зонхилхы тушаалтад харата ябуулгануудые гаргажа байһаар. Тиигээшье һаань, эзэмдэгдэһэн газар нютагуудаа сүлөөлхын тула тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр Египет эрид шиидэнхэй. Египедтэ эсэргүү харата ябуулгануудые үүдхэдэг хархис хүсэнүүдэй гаргуу аашые А. Садат эрид шангаар буруушааба.

ЛОНДОН

АНГЛИИН ТҮМЭР ЗАМДА ХҮЛГӨӨТЭЙ

ТАСС

Англиин түмэр замшад салин хүлһыень дээшэлүүлхэ тухай эрилтэ табижа үргэлжэлһөөр. Энээнһээ Британиин аралнуудта апрелиин 19-дэ ехэ хёмороон гараһан байна. Лондондо ерэхэ ёһотой 535 поездын оройдоол 150-ниинь болзороороо ябаа.

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

Американ авиаци Урда Вьетнамай газар нютагуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо үргэлжэлһөөр. Анлок, Дананг хотонууд, Түбэй хада гүбээлиг газарай провинци ехэ хохидолдо ороо.

Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай хэдэн баазануудта, бэхилэлтэнүүдтэ добтолһон байна. Сайгон армиин сэрэгшэд эрье шадар байрладаг Хоайан хотые орхижо, зугадаха баатай болоо.

Хаунгиа, Биньлонг провинцинуудта шанга байлдаанууд болоно. Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Анлок хото шадар шэбээлһэн дахуул армиин сэрэгшэдые ракетээр буудажа, дайсанай олон солдадуудые хүлһөөнь буулгаһан, сэрэгэй ехэ техникэ һандааһан байна.

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлгэ хэжэ, Виньлинь зонын, Хатинь, Нгеан, Тханьхоа провинцинуудай һуурин тосхонуудые американ авиациин бомбодожо байһые буруушаан шүүмжэлээ. Эдэ харата хэрэгүүд ДРВ-дэ эсэргүү дайгаа дары болюулха эрилтэ США-гай зонхилхы тушаалтадта табиһан дэлхэйн үргэн олониитын хүсэлэл оролдолгые тоогоогүй ябадал болоно.

ВИА агентствын мэдээсэлэнэй ёһоор, апрелиин 18—19-дэ патриодууд американ гурбан самолёдые буудажа унагаагаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Апрелиин түрүүшын хахадта Урда Вьетнамай арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд хархис этэгээдүүдтэ шанга сохилто хэжэ, 30 мянган солдадые хүлһөөнь буулгаа, шархатуулаа.

...ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

...ША-гай Коммунис партиин ...ральна секретарь Г. Холл ...гэй США-гай Коммунис ...иин делегаци Вьетнамай ...ратическа Республикада ...лхадаа, Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан түрүүтэй Вьетнамай Ажалшадай партиин делегацитай уулзаба.

Американ ээрхэг түримхэйшүүлэй Индохитадта үйлэдэжэ байһан гаргуу ябуулгада эсэргүүгээр хоёр партиин, арадуудай харилсаа холбоое улам бэхижүүлхэ асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

ИСЛАМАБАД. (ТАСС). Пакистанай саг зуурын конституци национальна ассамблейн (парламентын) эндэ боложо дүүрэһэн 1 сесси дээрэ баталагдаа. Тус конституци апрелиин 21-һээ хүсэндөө ороха ёһотой. Тиихэдэ президент З. А. Бхутто шахаа тангаригаа үгэхэ юм.

З. А. Бхуттын хэһэн мэдүүлгын ёһоор, конституциин хүсэндөө ороходо, орон дотор сэрэгэй байдал таһалагдаха.

Лопсон ТАПХАЕВ.

ХҮН ГЭЭШЭ ХҮҮРГЭ

Үе бүхэн хүүргэ
Үнгэрһэн сагые
Ерээдүйтэй холбохо
Үүргэ дааһан хүүргэ.
Үбгэ эсэгын үгэһэн хэлые,
Шуһан соохи галыень,
Уг гарбалда мүнхэжэһэн
Зан абариинь
Абажа түрөөд,
Оршон сагтаяа
Зохилдуулан хубилгаад,
Орхижо ошонобди
Үринэртөө —
Үргэжэлэлөө.
Хүн бүхэн—сагай хүүргэ.
Саг зуурын хүүргэ.
Гүн сэсэн һургаалшье һаань,
Гүрэн хүтэлхэ нюусашье
һаань,
Ажал хэхэ абьяасшье һаань,—
Али бүгэдын бэлигээ
Аша гушанартаа дамжуулха
Ами наһанайнгаа үүргэ,
Хүн, һайханаар дүүргэ.

Улаан-Баатарай һүни

Дуганай алтан ганжарта жаргаха наран торобол даа.
Дуранай хэрэгээр жабарта монгол хүүхэн гарабал даа.
Энхэ тайбанай гудамжа элбэг зоноо хуряаба.
Элдэб Ошорой*) дэргэдэ эднршүүлээ уряалба.
Сонхын шэлдэ улайраад үдэшын толон унтарба.
Сохонууд мэтэ тэжэгэрхэн һүниин галнууд яларба.
Байшан үндэр ордонгууд Богдо уулые халхална.
Һайсал эсэһэн тэмээншэг аажам һүни алхална.
Хөөрсэг хөөрсэг һэеы гэрнүүд бүмбэрсэгтэл үзэгдэнэ.
Төөрсэг малгайн залаа дээгүүр шэнэ үглөө үндэлзэнэ.

*) *Элдэб Ошор — кинотеатрай нэрэ.*

Ц-Д ХАМАЕВ.

Э Х Э Д Э Э

Гараһан гуламтаа мартаад,
Ганхан холуур зайшаһан
Хүбүүгээ эхэм дурсаад,
Харюугүй уйдажа һууна гүш?
Хахад һүниин тэнгээр
Ханилһан гансаяа үдэшөөд,
Һэмээхэн һэргэг гэшхэлһээр,
Һэреэнгүй ородогыем һанана
гүш?
Шааяма хонхигор түлеэ
Шаргада ашаад ерэхэдэм,
Сонхоороо шагаажа энеэн,
Согтойхон болодогыем
мартаагүйб.
Үргэһэн эрхэ тангилшни
Үһэеэ сайжа эхилшоод,
Үдэрэй жэжэ хэрэг соо
Үлэ мэдэг мартанхайб.
Дууһанһаа һурагыем һуранхай,
Дулаахан оймһо сёнхой,
Хүлеэжэ тэсэмгэй байдагыеш
Хэнһээш үлүү мэдэнхэйб.
Алтан хабарай эхеэр гү,
Али бүри һаяар гү,
Зорижо ошохо хүсэлэнтэй
Зосоогоо ябадаг болонхойб.
Эжым, намаиа хүлисөөрэй.
Эрын харгы ута бшуу.
Нангин буянгыеш харюулха
Наһан соогоо үритэй бшууб.

БАСНИ

Василий НОЗДРЁВ

ХАРУУ ХҮН БА ШУБУУД

Ургамалай хоротон бии болоод
саад соо
Уршаг гай нилээд татаха
байгаа
Шубууд ерэжэ, харин саг
соогоо
Шуумар бэрхээр хоротониие
һалгаа.
Тиин жэмэс гээшэ ехэл һайнаар
Тэрэ намар ургаал шубуудай
хайраар.
Ажалша хоёр Шаархайн мүшэр
дээр
Амаржа һуухатайнь адли эзэн
Бушуул маряажа ерээд,
Буудажархёо һэн.
— Ябаш нихэдээ! Бү
буудыши!
Ябаг лэ! — гэбэ зуһаланайнь
хүршэ.—
Амин хайра эдэ шубууд
Алим жэмэсымнай абараа
бшуу
— Харин минии бодол
ондоо,—гэжэ
Харюусаба ха эзэн хүлээжэ.—
Шубуудай тэжээлынь
Шумуул ха юм.
Харин жэмэсээ эдээндэ
Халташ тоншуулхагүйб...
Жэмэстэ модоной һалаада
Жэргэмэл шубуун ниидэн
ерэлэй.
Ухэлөө олохоо байһанаа тэрэ
Үрээгэр шубуухай мэдээгүй
бэлэй.

Өөрынгөө барнишые ганса
харадаг
Өөдэгүй харуу хүн олон
ушардаг,
Арюун сэдьхэлһээ туһалхада,
Ашые башаар харюусадаг.

Г. ЧИМИТОВ
оршуулба.

ХҮНЭЙ зүргэ харгынууд... Хүнэй хуби заяан... Хүнэй өөрынь гарта гү, али эрьехэл ёһоороо эрьедэг гү? Энэ орёо асуудалда абаһаар харюусахань нилээд хүшэр хаш. Зүгөөр һонин, гайхамаар хуби заяатай, эрэлхэг, зориһондоо хүрэдэг хүнүүдтэй уулзаха, тэдээнтэй хөөрэлдэхэ бүхэндөө дээрэ дурсагдаһан асуудалда харюусажархиха, хүнэй хуби заяан өөрынь гар соол даа гэжэ баталха дурам хүрэдэг...

ХҮНЭЙ ЗҮРГЭНҮҮД...

1

ВАСИЛИЙ Бадмаевич наһатай хүн бэшэ. Һаял гуша хүрэжэ ябана. Энэнэй урда тээ тэрээнтэй оло дахин уулзаһан, хөөрэлдэһэншье байхабди. Хитүүшэг, даруу хүн. Өөр тухайгаа хөөрэжэ үгэхэгүй. Үлэ мэдэг энеэбхилээд лэ һууха.

Хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэнэй нюусые гү, али үнэн һанажа ябаһан юумые мэдэхын тула «түлхюур» хэрэгтэй гэлсэдэг. Өөрынгөө һанал бодолнуудые хүн гээшэ абаһаар хэлэдэгтүй һэмнай. Василий Бадмаевич нэгэ уулзахадаа өөр тухайгаа хэдэн үгэ минии урда «унагаажархиба». Мүнөөнэй электровоз, тепловозууд тухай хөөрэлдөө һэн хабди. Харин тэрэмни паровозуудые һайн мэдэхэ байшаба. Машинистын туһалагша, кочегаршье ябаһан хэбэртэй болобо даа. Гайхалтай...

Һүүлдэнь тэрэнэй намтар тухай мэдэжэ абабаб. Газетэдэ бэшэхэнь гэжэ айһандаа, эшэһэндээ гү, али хитэһэндээ юм гү, бэшээ һаа, нэрыем хубилгаагайт гээ һэн. Теэд үгээ үгэжэрхиһэн, яахашье аргагүйдэжэ, тэрэ гүйлтыень дүүргэбэб.

Буряад ороной нэгэ нютагта түрэһэн Василий Бадмаевич бүри багаар үншэрһэн юм. Эсэгээ мэдэдэггүй. Бүри нарай байхадань, эхэнь наһа барашоо. Түрэл гаралшье хомор һэн. Хараха, хүмүүжүүлхэ хүниинь гансахан нагаса эхэнь байгаа. Үншэрһэн хоёрые нютагайнь хүн зон, колхозынь харалсаа һааб даа. Тиибэшье дайнай һүүлэй хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ гайтайл һэн.

Нагаса эхын ажалта үдэртэ үгтэһэн олоншье бэшэхэн килограмм ороохо гар тээрмээр татажа, гурил болгодог һэн. Вася хүбүүн тэрэнээ аятайгаар һүндэ зууража, лепёшконуудые хэхэ. Дүрбэхэн лепёшко—долоон хоногто эдихэ хүнһэниинь. «Амиган аргатай, аляаһан далитай» гэдэгтэл Вася хүбүүн ехэ бэрхэ, һүбэлгэн Зунай амаралтын үедэ колхозойнгоо үбһэ хуряалсаха, бухал шэрэхэ. Тиигэн-иигэн арбадахи класс дүүргээ һэн. Үшөө зургаадахи класста һуража байхадань, нагаса эжынь наһа бараа.

Арбадахи класс дүүргэһэн эдир хүбүүн саашаа һураха хүсэлтэй һааб даа. Теэд....

Вася ажал бэдэрнэ. Колхоздо хэхэ юумэн яһала бии ааб даа. Хахад жэл тэндээ хүдэлөөд, һүүлдэ багшын, пионервожатын ажалда ороо һэн:

Жэл хүдэлбэ. Зунай амаралтын үедэ Улаан-Үдэ хото ерэжэ, дээдэ һургуулида шалгалта барихаяа бэлдээ һэн. Теэд конкурсын эрилтэнүүд ехэ. Орожо шадабагүй. Дахин нютагаа бусаха гэхэ дээ, тэндэнь нэгэшье түрэл, дүтынхидшье үгы. Улаан-Үдэдэ ажал бэдэржэ, һара тухай тэнэбэ. Жэл соо суглуулаа болоһон мүнгэншье ходоронтобо. Һүүлэй һүүлдэ барилгын нэгэ бригадада газар малтагшаар абтаа бэлэй.

Василий Бадмаевич барилгын инженер болохо хүсэлэнтэй һэн. Жэл хүдэлөөд лэ, мүнгэхэ суглуулаад, ниислэл хото Москва ябашахаб, институтда орохоб гэжэ ходол зосоогоо шэбшэхэ, оролдосотойгоор ажаллаха. Хойто зуниинь үнэхөөрөөшье Москвагай Улаан Талмай дээгүүр хүбүүн алхалжа ябаа һэн.

Дээдэ һургуулида шалгалта... дахинаа урагшагүйдэбэ. Конкурсын ёһоор институтда орожо шадабагүй.

Улаан-Үдэдөө бусаад, хуушан газартаа ажалдаа орохо гэхэдэнь, юундэшьеб абажа үгөөгүй һэн. Город соогуур нилээд ажал бэдэрбэ. Үгы даа. Пропискагүйш гээд хаанашье тоожо үгэнэгүй.

Түмэр замай станци ерээд, вокзал соо хэдэн хоноо һэн. Тэндэ һуумгаша унтажа байтарнь, түмэр замшын хубсаһатай нэгэ ород хүн хамсыһаань аалихан татаба:

— Хүбүүн, ши хаанахибши? Хоёрдохи, гурбадахи һүниеэ эндэ шамайе харанаб.

Сүхэрһэн Вася оло юумэ хэлэжэ шадангүй, нюдэнһөө нёлбоһо дэмы дэмы адхаруулба. Ушар байдалыень ойлгоһон Иван Петрович үглөөдэрынь хүбүүе ажалда оруулаа һэн. Түрүүшээр кочегар, тиигээд машинистын туһалагша. Һүүлдэнь сэрэгэй албан, нэгэ жэл болоод табигдаһан Василий Москва ошожо, барилгынгаа үнөөхи институтда шалгалта бариба. Одоошье даа оробо.

Зунай амаралтын үедэ барилгада ажаллаха. Үгышье һаа, нютагаа ошожо, һамар сохихо. Богонёор хэлэхэдэ, бүхэли үбэл, хабартаа хүрэхэ мүнгэ олодог бэлэй. Мүнөө Василий Бадмаевич барилгада инженерээр хүдэлнэ. Саашаа һураха зорилготой. Аспирантурада орохонь. Суг хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй.

— Эрэ хүн зориһондоо гээд лэ ябаа һэм. Иимэ һураха аргын байһан хойно һурахал ёһотой. Мүнөөшье саг һайн болошоо. Ядаха юумэн үгы шахуу, — гэжэ Василий Бадмаевичай хөөрэхэдэ, би толгойгоо дохин, ехэл омогорхон, урдаһаань хараа һэм.

2.

ОЛОН хүнүүдээр ушархаш. Теэд Василий Бадмаевичай хөөрөөе һанаха бүхэндөө нэгэ танил тухайгаа һанаад һанаад орхидогби.

Тэрэ хүбүүн юугээршье ядаагүй. Эхэ эсэгын ганса. Арбадахи класс яһала һайнаар дүүргээ һэн. Эрхэ ганса хүбүүгээ түрэлхидынь юугээршье дутаагаагүй. Нүхэдэйнь үмдэжэ үзөөгүй костюм, пальто, гутал абажа үгэхэ. Үнгэржэ ерэхэдээ, юһэдэхидэ һурадаг Володидоо мотоцикл бэлэглээ һэн.

Зоргоороо ороһон Володимнайшье «һанаһанаа абадаг, һарбайһандаа хүрэдэг» хүнүүдэй нэгэн болошоо. Улаан-Үдын багшанарай, технологическа институтда һураа. Хүгжэмэйшье училищида туршаа. Ябаагүй газарынь үгы. Шэтэ, Эрхүү, Хабаровскааршье зайгаа. Хэдэн һамга абаа. Һалаа, һандаа.

Энэ хүмнай Василий Бадмаевичтай сасуу юм. Теэд мүнөөшье харахада, Улаан-Үдын гудамжаар тэнэжэ ябадаг, танилнуудһаа солхооб эрижэ хашараадаг. Хаана хүдэлдэг юм — бү мэдэе! Ажалтайл хэбэртэй хөөрэдэг. Хэдэн һамгадта алимент түлэдэг хаш.

Эхэ эсэгэ хоёрынь яажашье ядаа. Аргадаадшье, сохёодшье, аргалуулаадшье... Хайшан гэхэб? Хүнэй өөрынь бэеэ барихагүй, заһархагүй байхада, хүмүүжэлгэ гээшэмнай тон хүшэрөөр лэ үгтэдэг бэшэ гү? Шангахан гар, «шангахан хазаар» хэрэгтэй болоо бэшэ гү?

Өөрыень зэмэлээд үзэ! Урдаһааш һүрэжэ бодохо. Өөрөө ходо зүб. Хэниеш урдаа оруулхагүй. Аха захашье байхагүй.

— Хүгшэрхэдөө пенси абахагүйш даа, — гэжэ хүн хэлэжэ туршадаг.

— Минии пенсидэ гаратар үды. Тиихэдэш бүхы юумэн миинтэ болоно ааб даа,—гэһэн харюу дуулдадаг...

3.

ХҮН БҮХЭНЭЙ хуби заяан... Зүргэ харгыгаа ямараар эхилнэбши, хэр зоригтой, этигэл найдалтайбши, сүхэрэнгүй урагшаа алхалха гүш — тэрээнһээш өөрһөөш бүхы юумэн дулдыдаха.

«Хэбтэһэн хүн хээли алдаха...» Ямар сэсэн үгэнүүд бэ! Зүргынгөө уйтан, хабшуу, халтирхайшье һаа, эрэлхэгээр дабшаһан хүн Ехэ харгыда хүрэдэг ха юм.

Хүнэй зүргэнүүд хүнһөө, өөрһөөнь боложо, годирдог, мухардадаг, урагшаашье түргэн гүйдэг бэшэ гү? Тиимэл ха даа!

Г. ДАШАБЫЛОВ,
журналист.

«Би матрос болохоб!» Д. НИМАЕВАЙ фото

ТАНИБАГҮЙ...

Ногоон сэмбээр нэмэрэгдэнхэй томо столой саана халзан толгойтой, нюдэндөө шэл зүүнхэй наһажаал хүн данса хаража һууна. Гартаа томо карандаш баринхай. Үе-үе болоод лэ бодолгодо абтаһан янза үзүүлэн, хамар дороо «аа-һаа», «харалши энээхэни», «шүдхэрхэн» гэхэ мэтээр гүбэрнэ.

Энэ хүнэй ара тээ «Директор» гэһэн гаршаг үлгөөтэй.

Хүн үүдэ тоншоно хэбэртэй. Директор абяа гаранагүй.

Абяан. Орожо болохо гү?

Директор. (одоошье). Болохо!

Дунда наһанай эхэнэр ороно. Үүдэндэ зогсоно. Директор ехэ сүлөөгүй янза үзүүлэн, толгойгоороо данса руугаа умбанхай, юушьеб түргэ түргэнөөр бэшэнэ. Иигэжэ нилээд удаан саг үнгэрнэ.

Директор. (Толгойгоо үргэнгүйгөөр) Баһа ямар хэрэг гарабаб? Түргэн хэлэгты. Хара үглөөнһөө... хашартай...

Эхэнэр. Нүхэр директор, би... би...

Директор. (мүнөөхил зандаа). Хүн шэнги хөөрэгты. Тобшохоноор, богонихоноор.

Эхэнэр. Би ажалда орохоо мэдүүлгэ барижа ерэбэб.

Директор. Ямар мэдүүлгэ? Юун мэдүүлгэ? Наашань! (Эхэнэрэй урдаһаа харангүйгөөр абана). Аа-һаа... Зүб шиидэбэт. Машинка дээрэ сохижо шададаг юм гүт?

Эхэнэр. Үбгэнэйнгөө саарһа сохигшоб. (Энеэбхилнэ).

Директор. (Резолюци бэшэнэ.) Вот так... Маанадта бюрократууд... бюрократизм [...] хагүй. Энэ үдэрһөө хойшо [...] хаагша болобот. «Ажал [...] —жаргал» гэжэ манай мэд[...] уран зохёолшо хэлээ һэн.

Эхэнэр. (Энеэбхилэн, [...] дүүлгээ абана. Директор [...] шоо гунхаһан зандаа һу[...] Һайн бэлэйт, Гарма Са[...] вич!

Директор. (Сухалтай[...] Хүрөө... хүрөө... Сүлөөгүй[...]

Эхэнэр. Гарма, үды[...] эдеэндэ бү хожомдоорой.

Директор. (Гайхан, тол[...] гоо үргэжэ, нюдөө бэлты[...] нэгэ хэды абяагүй һуу[...] Ши... ши... Сэсэг... юундэ [...] ерэбэш?

Эхэнэр. Юундэ «юундэ» [...] нэш? Мэдүүлгэ дээрэмни өө[...] резолюци табяа бэшэ гүш?

Директор. (Мэлзэһэн я[...] тай). Ямар мэдүүлгэ?! Я[...] резолюци?!

Эхэнэр. (Ехэ сухалтай[...] мэдүүлгээрээ далбана). Э[...] Энэ мэдүүлгэ! Намайе ма[...] нисткын ажалда оруулаа б[...] гүш?!

Директор. (бүри мэгд[...] Ямар машинистка? Ямар аж[...]

Эхэнэр. Энэ үдэрһөө хо[...] би танай хүтэлбэрилдэг э[...] зургаанда машинистка бол[...] хойб! Үдэшэ гэртээ хөөрэ[...] хэл байхабди! Бюрокр[...] (Үүдэ шангаар хаажа гара[...]

Директор (хоёр гараараа [...] гойгоо адхан, һуушана). Га[...] һамгаяа танингүй... Ажа[...] ажалда абаа гүб даа (Данс[...] столой хажуудахи хайрсаг [...] шэдэнэ).

К. ИЛЬИН.

Наадан таһалдуулагдажа БОЛОХОНЬ

СССР-эй Шатарай федерациин мэдүүлгэ

Б. Спасский Р. Фишер хоёрой хоорондо шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн таһалдуулагдаха туйлдаа хүрэбэ. Шатараар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө һэдэгшэ Р. Фишер, ФИДЕ-гэй хүтэлбэри энээнэй түлөө харюусаха ёһотой гэжэ СССР-эй Шатарай федерациин мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Уласхоорондын шатарай федерациин (ФИДЕ), СССР-эй, Югославиин ба Исландиин шатарай федерацинуудай түлөөлэгшэд байгша оной мартын 20-до Амстердам хотодо хэлсээ хэжэ, мүрысөө үнгэргэхэ тухай зүбшэлһэниинь хэндэшье мэдээжэ. Гэбэшье хэдэн үдэрэй үнгэрхэдэ, Р. Фишер мүнгэнэй талаар нэмэлтэ эрилтэ табижа, тус хэлсээе арсаа һэн.

Амстердамай хэлсээнүүдые бэелүүлхэ тухай Фишер болон США-гай шатарай федерацида эрилтэ табихадань, ямаршье аша үрэ гараагүй.

Энээнһээ уламжалан, Югославиин шатарай эмхи мүрысөөнэй түрүүшын хахадые үнгэргэхэеэ арсаха баатай болоо. Нааданай хоёрдохи хахад Рейкьявигта болохо аргагүйдөө гэжэ Исландиин федераци мэдүүлбэ. ФИДЕ-гэй президент Макс Эйвын гүйлтада харюусажа, Нидерландын шатарай федераци нааданай түрүүшын хахадые үнгэргэхэеэ арсаа. Фишерэй үсэд хэдэр ябадал, ФИДЕ-гэй зүгһөө энээндэ хайша хэрэгээр хандалга шатарай национальна федерацинууд[...] хүндэ хүшэр байдалда оруул[...] үргэн олониитын үмэнэ ФИ[...] гэй нэрэ хүндые бузарлана.

Наадые хоёр хотодо үн[...] гэхэ тухай М. Эйвын ш[...] хэбэриие СССР-эй Шата[...] федераци тааруугүй гэжэ [...] лоо һэн. Тиигээшье һаань, [...] талагдан абтаһан хэлсээе на[...] наар баримталхые бэлэн бай[...] наа мэдүүлбэ. Спортивна [...] сэхэ тэмсэлдэ дэлхэйн чем[...] нэрэ зэргээ хамгаалха хү[...] лэнтэй.

Мүрысөө үнгэргэхэ ту[...] хэлсээн Америкын зүгһөө [...] һалдуулагдажа байна [...] ФИДЕ-гэй секретариадай а[...] лиин 14-дэ толилогдоһон [...] мюникеһээ элирнэ. Аба[...] шиидхэбэреэ дүүргүүл[...] Фишерэй үсэд хэдэр ябад[...] зайсуулхын тула ФИДЕ-гэй [...] тэлбэрилэгшэд шууд сэхэ [...] жээ абаагүй гээд шатарай бү[...] союзна федерациин мэдүү[...] дотор хэлэгдэнэ.

Энэ ямар юумэнһээ эл[...] харагданаб гэхэдэ, Австр[...] ошоод байһан М. Эйве Ю[...] виин арсахадань, мүрысөө [...] гэргэхэ шэнэ газар нютаг [...] дэржэ эхилээ бшуу. СССР[...] Шатарай федерациин һа[...] жаар, энэмнай американ гр[...] смейстерэй абари зан[...] М. Эйвын сагааруулхые о[...] доһон ябадал болоно.

(ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

ТЕЛЕВИЗОРЭЙ ДЭРГЭДЭ...

Залуу уран зурааша Сергей Клемашевай дэбтэрһээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ленинизмын илагдашагүй туг доро» — А. У. Модогоевой статья.—«Мүрысөөнэй маша алхамууд» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. А. У. Модогоевой статьягай түгэсхэл. Орон доторнай. «Хабарай тарилгын түрүүшүүл» — фоторепортаж.

Гурбадахи хуудаһанда. В. И. Ленинэй түрэһөөр 102 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тематическа материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Хилын саанахи һонинууд. Нютаг нютагай һонин.

Экран

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

13.00 — Һүүлэй һонин. 13.15 — Үнгэтэ телевидени. Үхибүүдтэ зорюулагдаһан—мультфильмнүүд. 13.45 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.15 — Экономико-математическа онол арга ба тоолон тодорхойлолгын техникэ хэрэглэһэнэй үндэһөөр арадай ажахые хүтэлбэрилхэ асуудалнууд. Э. В. М. хэрэглэһэнэй ашаар материально-техническэ хангалгые эмхидхэлгэ, түсэблэлгэ. 14.45 — Концертнэ студи урина. 16.30 — «И был вечер, и было утро»—уран һайханай фильм. 17.45 — Һүүлэй һонин.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

18.00 — «Казань»—телефильм. 18.15—«Ая-ганга» — литературно-хүгжэмэй программа.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

19.40—Уласхоорондын панорама. 20.10 — Л. Синельников. «Час жизни» — телевизионно зүжэгэй премьерэ. 21.10 — Л. Бетховен. «Лунная соната». 21.25 — Эрдэм тухай научно-популярна программа. 21.55 — Интервидени. Үнгэтэ телевидени. Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР—Швеци. Прагаһаа дамжуулга. 00.15 — «Время» информационно программа.

ОНТОХОН

ПЕТУУДАЙ БА ТАХЯАНАЙ

Нэгэ айлда хоёр тахяа байһан гэхэ. Эрэнь Петуудай, эмэнь Тахяанай гэжэ нэрэтэй. Петуудайнь гал улаан залаатай, дэрэ дээхэгэр бэетэй, бурщаганаадшье ябадаг зантай. Тахяанай борбогор дуугай аад, эгээл үндэгэлхэ дээрээ эелдэр илдамаар дуугараадхидаг байгаа гэхэ.

Зунай эхиндэ Петуудай Тахяанай хоёр арба гаран дальбараатай боложо, тэдэнээ тэжээхэ баатай болобол даа. Тиин энэ харюусалгатай хэрэг Тахяанайда даалгагдаба. Харин Петуудай айлнуудаар зайжа, дуу дуулаха болобо.

— Кукареку! Шубууд-аа! Нобшоронгүй ажаллагты! Дальбараануудаа залхууранггүй хүмүүжүүлэгты!

Петуудайн гэртээ ерэнгүй, үри хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ тушаа сэдьхэлээ зобонгүй ябахада Тахяанай сухалдажа:

— Дальбараамнай олон болоод, та заа-зуу туһалсад гээ һаа яахабта?—гэжэ хандаба.

Тиигэхэдэнь Петуудай:

— Юу хэлээбши?—гэжэ гани галзуу болобо.—Дууламгай бэшэ багашуулаар саг үргэлжэ дуугаралдаха болобол, дуумни гутахал. Ноойтыень хуурайлха болоходоо һабарнуудни үнгэ зүһөө хубилхал,—гэжэ һүрхэйтэбэ.

Хододоо аалин дуугай ябадаг Тахяанай үри хүүгэдээ гансаараа тэжээхэ баатай болобо. Дальбараануудаа садхаажа ядахадаа, эзэн хүгшэнэй табижа үгэһэн тэбшэ тээшэ дальбараануудаа дахуулжа асарба. Талаан боложо тэрээн соонь айраг байба. Тэрэниие дальбараануудтаа тоншуулха гэжэ байтарнь, ондоо томо дальбараанууд хаанаһаашьеб ерээд, буляалдан байжа эдилсэбэ. Тахяанай тэдэниие намнаад туршаба. Теэд тэдэнь арилха юм бэшэ. Петуудайгаа дуудана. Тэрэнь донгодожо сүлөөгүй, хэрэгсээбэгүй.

— Ара андагар болошоһон аад, багашуулай эдеэ буляалдахаяа эшэнэгүй гүт?—гэжэ Тахяанай гомдон дуугараа бэлэй.

Хашхархыень дуулаһан эзэн хүгшөө гаража, томо дальбараануудые үлдэнэ. Тахяанай үхибүүдээ эдеэллэжэ амжаба. Тиигэһээр байтар дальбараануудаа уһалуулха хэрэг гараадхиба. Тахяанай тэдэнээ дахуулһаар, ондоо тэбшэнүүдые зайжа ошобо. Нэгэндэньшье уһан байбагүй. Тиимэһээ хашаагай газаа талада сутларһан һайрамай уһанда ошобо. Дальбараанууд хүхин аляархажа, иишэ тиишээ гүйлдэшэбэд.

— Бү тарагты!—гэжэ Тахяанай хоолойнгоо һөөлдэтэр хашхарба.—Наашаа, наашаа!

Иигэжэ һахы һалаг оролдоһоор үдэрөө бараад, үдэшэ болоходо, дальбараануудаа дали дороо оруулан хүлшөөжэ нойрсуулаад, өөрөөшье нойртоо дииилдэнхэй, нюдөө аниб-ониб сабшалжа һуугаа бэлэй.

Петуудай наранай орохо тээшэ улаахан залаагаа, хитаруу һаглагар һүүлээ һайрхан гонолзоһоор ерэжэ, донгодохоо болёод, эдеэлхэ һанаатай хооһон тэбшэеэ тос-тос тоншобо. Петуудай сухалдажа, Тахяанайгаа дуудажа ерүүлээд, гани галзуу болобо.

— Тэбшэмнай юундэ хооһон байба гээшэб?—гэжэ сад-няд дуугараад, дэрбэгэр улаан залаагаа һүртэйгөөр һэжэрээдхибэ:—Өөһэдөө голниторoo матаарлаад, баабайгаа мартаад байба гүт?

— Хоол бэлдэжэ үрдеэгүйльби—гэбэ Тахяанай.

— Юу хэжэ үдэрөө бараа амитамши!

— Газаа досоошье, таряалан дээрэшье тэжээл хомордошоол. Айрагай үлэгдэлэй байһаниие бусад дальбараанууд эдижэрхёо. Уһаншье байбагүй. Бэдэржэ ошоод, харсагаһаа тэрьелжэ, нилээд сагаа эльгээгээбди. Тоомгүй эдэниинешни бэлшүүлжэ, эдишэ тоншуулжа һургаһаар байтарни үдэр барагдашоо. Эсэшооб. О-ёх даа.

— Хэрэггүй жэжэ юумэндэ эсээб гэжэ ялтаганахаа эшэнэгүй аалши? Эмэ тахяанууд иимэ бшуут даа. Нохойн эдихэгүй юумэндэ сагаа эльгээгээд, үшөө туляабди гэхэ!—гэжэ Петуудай өөдэрхэжэ һалабагүй.

Үри хүүгэдээ тэжээхэеэ залхуурдаг, шадаал һаа айлнуудаар зайжа, гоё һайханаар донгодоод ябадаг Петуудай үлэн хооһоор унтаха баатай болоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо һүрхэйтэхээ болижо, Тахяанайтайгаа хамта дальбараануудаа тэнжээжэ, далижуулдаг болоо һэн гэхэ.

П. МАЛАКШИНОВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 82-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-1360. Заказ № 1241.